

ARANŽOVÁNÍ 2

VOŠ KJJ 2. ROČNÍK

OBSAH

ÚVOD DO KURZU	1
ROZVRŽENÍ PARTITURY	2
SOLO, UNISONO & OKTÁVY	5
HARMONIZACE ANTICIPACÍ	13
DVOJHLAS SOLI	16
ČTYŘHLAS SOLI	22
ÚZKÁ SAZBA	22
DROP 2	24
DROP 3	26
DROP 2 + 4	27
TENZE NAHRAZUJÍCÍ DRUHÝ HLAS	28
TROJHLAS SOLI	35
PĚTIHLASÁ SAZBA (ZOZŠÍŘENÍ ČTYŘHLASÉ SAZBY)	41
OMEZENÍ SPODNÍCH INTERVALŮ	45
PĚTIHLASÁ SAZBA SOLI	48
MELODICKÉ NEAKORDICKÉ TÓNY	53
ROZPROSTŘENÁ SAZBA HLASŮ	60
ROYVRŽENÍ ARANŽMÁ	75
ZÁKLADNÍ ZPŮSOBY ARTIKULACE	77
ZDOBENÍ MELODIE	80
PODEHRÁVKY TVOŘENÉ CHARAKTERISTICKÝMI TÓNY	84
ZDOBENÍ VNITŘNÍCH HLASŮ	90

ÚVOD DO KURZU

Všeobecná informace

Je nezbytné, aby studenti tohoto kurzu měli dobře zvládnuty základy aranžování pro rytmickou skupinu. Dalším předpokladem je schopnost melodické a harmonické analýzy, znalost stavby a alterací akordů a principy spojování akordů. Smyslem tohoto kurzu je naučit se aranžovat pro pět dechových nástrojů. Bude probírána technika psaní pro sólové nástroje, soli a podehrávek (backgrounds). Metody probírané v této knize jsou užívány současnými aranžéry a jsou aplikovatelné do všech současných stylů populární hudby. Informace zde obsažené lze okamžitě využít. Měly by zůstat v paměti studentů, jako trvalá zásoba použitelných aranžérských technik.

Instrumentace

Nástroje, kterými se budeme zabývat, jsou: trubka, tenorový trombon, alt, tenor a baryton saxofon. Budou podány rozsáhlé informace o těchto nástrojích, a okrajově budou zmíněny i některé další nástroje. Kapitola o instrumentaci obsahuje informace nad rámec užití v tomto kurzu. Smyslem je dát studentům úplný přehled možností a omezení každého nástroje.

Aranžování

Aranžování znamená úpravu skladby. Jsou určeny instrukce, jak bude skladba hrána ve které tónině, bude-li opakována v jiných tóninách a jak skončí. Tyto pokyny vytvářejí aranžmá. Aranžmá je většinou chápáno jako instrumentace a zároveň formální koncepce skladby. Od aranžéra se očekává, že bude schopen vytvořit ke skladbě introdukci, doprovodné melodie, mezihry a závěr, a to vše rozepsat pro dané nástroje, popřípadě hlasy.

Komunikace

Důvodem pro psaní aranžmá je zprostředkovat hudební zkušenost posluchačům prostřednictvím hudebníků, kteří aranžmá interpretují. Hlavní povinností aranžéra je pojmut myšlenky jasně a napsat je tak, aby neměli hudebníci pochybnosti o tom, co a jak mají hrát. Aby toto aranžér splnil, musí napsat své aranžmá čitelně a věnovat pozornost detailům jako jsou artikulační a dynamická znaménka.

Hratelnost

Zkušený aranžér je důkladný, aby zajistil snadné porozumění a hratelnost aranžmá.

Některé kroky k zajištění:

1. vědět jaký zvuk chce docílit
2. poznat kvality, možnosti a omezení nástrojů
3. psát s přihlédnutím k jejich možnostem
4. být si vědom možností každého nástroje v každé situaci
5. psát noty precizně
6. používat všeobecně známé značky, symboly a terminologii
7. dát co nejvíce informací určujících tempo, dynamiku, artikulaci a výrazové prostředky nutné pro co nejpřesnější interpretaci
8. psát čitelně
9. zkontrolovat rozepsané party, zdali jsou opsané bez chyb
 - v partech nesmějí být žádné repetice, které nejsou napsány v partituře (a opačně)
 - čísla taktů a písmena pro zkoušení musí v partech souhlasit s partiturou
 - všechny věcné informace musí být přesně umístěny v partech

Závěr

Každý profesionální aranžér se nejvíc naučí zkušeností. Nejlépe znějící aranžmá je také nejlépe hratelné.

ROZVRŽENÍ PARTITURY

I když ve výjimečných případech může aranžér psát přímo do partů, normální způsob je nejprve napsat partituru. Po té, když je hudba napsána do partitury, každý individuální part je rozepsán z partitury do partů, a pak může být aranžmá provedeno.

Některé z předností psaní partitur:

1. jasně viditelné všechny hlasy najednou
2. zřetelný průběh aranžmá
3. chyby mohou být jednoduše odhaleny
4. partitura je nutná k dirigování

Zhuštěná partitura

Zhuštěná partitura má poněkud méně notových osnov než je jednotlivých partů. Celé sekce nebo skupiny nástrojů jsou psány v jednom řádku. Zhuštěná partitura musí být psána jako znějící (Př.: I).

Př.: I

I když zhuštěná partitura zabírá méně papíru a je snazší pro zápis nebo analýzu jednotlivých hlasů, existují některé závažné nevýhody tohoto zápisu. Nutnost směstnání určitého počtu hlasů do jedné notové osnovy nutí aranžéra vyhýbat se hudebním nápadům, jejichž zápis do jednoho řádku by byl problematický. Pasáže vyžadující mnoho posuvek u not, křížení hlasů a kontrapunkt jsou jen některé z hudebních nápadů, které mohou být opomíjeny kvůli problémům s jejich notací.

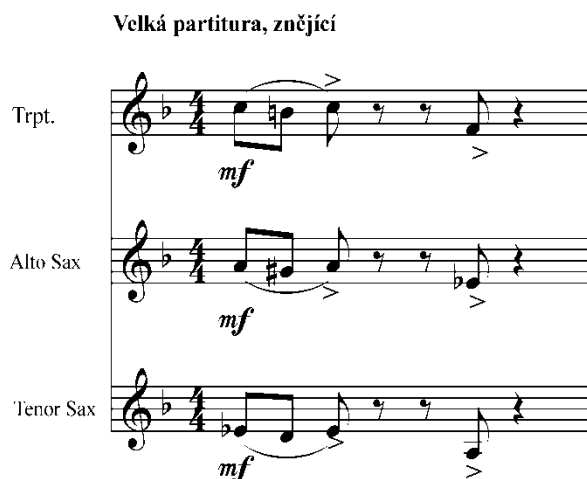
Velká partitura

Velká partitura umožňuje maximum volnosti psát přesně a bez zbytečných omezení. Každému jednotlivému partu je obvykle určena jedna notová osnova (nebo osnovy), která je dobře viditelná, snadno analyzovatelná, nebo vyjmutelná.

Velká partitura může být psána transponovaně, nebo jak zní. Prohlédni si příklady II-a a II-b. (kvůli ušetření místa je vynechána v těchto ukázkách rytmická skupina).

Př.: II-a

Velká partitura, znějící

Př.: II-b

Velká partitura, transponováno

Trpt.

Alto Sax

Tenor Sax

Transponovaná vs. partitura in C

Většina profesionálních aranžérů píše transponované partitury.

Psaní transponované partitury umožňuje aranžérovi vidět, kde se přesně každá nota rozsahu nástroje vyskytuje. V tomto případě aspekty jako barva, technické možnosti a pojivost jsou pro zkušeného aranžéra hned patrné.

Jelikož z takové partitury nemusí rozpisovač při rozpisování party transponovat bývá takový rozpis levnější, a je menší nebezpečí, že se v partu vyskytnou chyby.

Rozvržení nástrojů v malém obsazení

Při menším nástrojovém obsazení je třeba dbát na umístění jednotlivých nástrojů v partituře.

V malých skupinách se píší nástroje pod sebou od nejvyššího k nejnižšímu, bez rozlišení nástrojových skupin. Nástroje rytmiky jsou vždy ve spodní části partitury. Následující příklad uvádí několik možností rozvržení partitury:

trp	trp	trp	alto
alto	trp	alto	tenor
tenor	trom	keybd	trom
trom	bari	bass	guit
bari	guit	drms	bass
guit	keybd		drms
keybd	bass		
bass	drms		
drms			

V takových kombinacích nástrojů hrají vrchní nástroje zpravidla melodii. Přesto, ale když některý z dalších nástrojů hraje lead (melodii), všechny ostatní nástroje zůstávají ve své určené osnově. Podívejte se např. III-a a III-b.

Př.: III-a

Bright Jazz Rock (Transposed Score)

Musical score for Bright Jazz Rock (Transposed Score). The score is in 4/4 time and features five staves: Trpt. (Trumpet), Alto Sax, Tenor Sax, Trombon, and Baryton Sax. The key signature is one flat (B-flat major). The tempo is marked *mf* (mezzo-forte). The score shows the first two measures of the piece, with various musical notations including slurs, accents, and dynamic markings.

Př.: III-b

Bright Jazz Rock (stejný příklad, znějící)

Musical score for Bright Jazz Rock (stejný příklad, znějící). The score is in 4/4 time and features five staves: Trpt. (Trumpet), Alto Sax, Tenor Sax, Trombon, and Baryton Sax. The key signature is two flats (B-flat major). The tempo is marked *mf* (mezzo-forte). The score shows the first two measures of the piece, with various musical notations including slurs, accents, and dynamic markings.

Rozvržení nástrojů v partituru pro bigband nebo orchestr je odlišné a není součástí tohoto kurzu.

SOLO, UNISONO & OKTÁVY

Je nezbytné rozlišit improvizovaná sóla a vypsané party hrané notu po notě tak, jak jsou napsány.

Zkušený improvizátor je schopen vytvářet různé zvukové efekty, které může být problematické, nebo i nemožné, provést při hře z listu. Neúplný seznam takových efektů zahrnuje extrémní skoky, slabou dynamiku v oblastech, kde se zpravidle hraje silně, a tóny, které nejsou ve standardním rozsahu nástroje. Aranžér proto musí opatrně rozlišovat mezi tím, co je účinkující schopen zahrát při improvizaci, a co tentýž umělec může zahrát z vypsání partu.

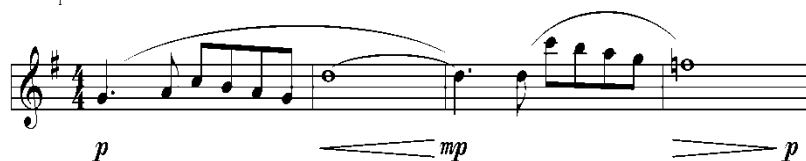
Když chce dosáhnout spontaneity je lépe nechat sólistu sólovat. Naopak, pokud preferuje hraní vypsané sólové melodie, nebo protimelodie jsou některé faktory, které musí aranžér zvažovat.

Nejdůležitějším z těchto faktorů jsou barva, dynamika a poloha nástroje. Aranžér se musí rozhodnout, jaký zvuk bude nejlépe vyhovovat situaci a jak silně, nebo slabě, bude nástroj znít v dané pasáži. Na základě těchto rozhodnutí musí aranžér zvážit, který nástroj bude nejlepší pro sólo a ten potom využije.

Práce v dané tónině

Jestliže je tónina skladby předem určena, volba, který nástroj bude hrát melodii, může být omezena rozsahem melodie. Ukažme si to na Příkladu I:

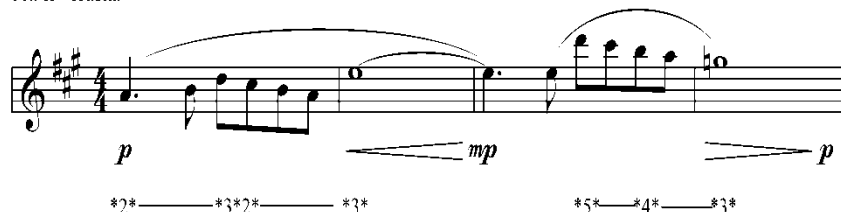
Př.: I příklad in C

Předpokládejme, že toto je skica mezhry v baladě. Bude hrána jedním z nástrojů, které jsme již probírali tj. trubka, alto sax, tenor sax, trombon nebo baryton sax. Nebudeme užívat dusítka.

Kterákoliv oktáva je přijatelná při zachování dané dynamiky.

Př.: II Trubka

Tento příklad ukazuje danou melodii transponovanou pro trubku ve stejné oktávě jako je skica.

Je vidět, že i když melodie je ve všech oblastech rozsahu přijatelně hratelná, předepsaná dynamika není reálná na posledních dvou dobách třetího taktu. (Tabulka rozsahu nám říká, že dynamický rozsah *4* může být mf...ff a v *5* (f) ff.)

Co se stane, když toto trumpetové sólo přeneseme o oktávu níž?

Př.: III Trubka

Dynamický problém bude vyřešen, protože v obou oblastech *1* a *2* lze docílit požadovanou měkkou dynamiku. Přesto nám ale tabulka rozsahu ukazuje, že zvuková kvalita a problémy s intonací v *1* a ve spodních třech půltónech *2* činí tuto možnost v prvních dvou a půl taktech Př.III nevhodnými pro užití této polohy. Z toho vyplývá, že trubku nepoužijeme jako sólový nástroj.

Jestliže žesťový zvuk stále shledáváme potřebným, můžeme použít trombon. Podívej se na Př.IV-a a IV-b.

Př.: IV- a

Př.: IV- b

Podívej se na tabulku rozsahu trombonu a užij stejnou analýzu, jakou jsme provedli u trubky. Uvidíš, že v Př. IV-a dynamika a další obtíže spojené s *6* diskvalifikují toto užití. V IV-b je dynamika v pořádku, ale problém s laděním v dlouhé poloze v *2* a spodním rozsahu *3* napovídají, že trombon nemůže hrát tuto melodii.

Nyní budeme uvažovat, který ze saxofonů nám pomůže vyřešit náš problém. Vzhledem k rozsahu tohoto kousku melodie ho žádný ze saxofonu nemůže zahrát ve více než jedné oktávě. V Př.V je melodie transponována pro alto nebo baryton sax.

Př.: V Alto nebo Baryton Sax

Tabulka rozsahu těchto dvou saxofonů nám ukazuje, že oba nástroje jsou schopny hrát melodii v dané tónině a v uvedené dynamice.

Nyní se musí aranžér rozhodnout, který zvuk je vhodnější.

Další faktor, o kterém je třeba uvažovat je, zdali by měly být brány v úvahu tradiční nebo současné trendy. Tabulka rozsahu alto saxofonu ukazuje, že oblast *2* je zřídka užívána pro psaná sóla. Nízký registr baryton saxofonu je stejně tak neobvyklý pro tichou melodii. Takže oba nástroje nejsou jednoznačně vhodné.

Podívejme se na poslední možnost – tenor saxofon. Př. VI:

Př.: VI Tenor Sax

Zde je melodie transponována pro tenor. Je využito oblastí *3*, *4* a *5*. Každá z nich je popsána jako vhodná. Jediným nedostatkem, na který je nutno upozornit, může být někdy problematická intonace vrchních půltónů v *5*.

Výsledek naší analýzy ukazuje, že žádný ze dvou žesťových nástrojů nemůže uspokojit konkrétní zadání, zatímco každý ze tří saxofonů může.

Volba tóniny

Když má aranžér možnost určit, nebo změnit tóninu skladby má také větší volnost v určení obsazení. Podívej se na Př: VII.

Př.: VII Trubka

Předpokládejme, že aranžér chce, aby tuto sólovou melodii hrála trubka, a že může změnit tóninu z G do C.

Povšimněte si, že vše je velmi dobře hratelné s výjimkou možnosti intonačního problému na spodním D.

Jiným řešením může být posunout melodii o půltón výš. Př.:VIII.

Př.: VIII Trubka

V tomto případě není hra spodních tónů problematická, ale vrchní tóny mohou být těžké zahrát v mp. Aranžér, který chce nebo potřebuje, aby trumpeta hrála toto sólo, se musí rozhodnout, které z těchto dvou rizik je přijatelnější. Stejně bude třeba uvažovat při kterémkoli nástroji, nebo skupině nástrojů, když bude mít aranžér možnost volby tóniny.

Unisono

Unisono kombinace (a oktávy, o kterých bude řeč později) jsou běžné v kapelách hrajících současnou pop music nebo jazz.

Aranžování hudebních pasáží pro dva, nebo více nástrojů v unisonu je často uplatňovaný způsob zřetelného uvedení melodie. Může být využito stejných nástrojů např. tří trombonů, nebo rozdílných nástrojů jako např. jedné trubky a jednoho alt saxofonu.

Unisono kombinace může být použito pro fráze ve kterékoliv dynamice, za předpokladu, že bude užita vhodná instrumentace.

V případě rozdílných nástrojů je třeba dbát na jejich uspořádání, tak, aby se k sobě dobře hodily. Podívej se např.: IX.

Př.: IX skica, znějící

♩ = 120

as, ts, tb, bs

Využij informace uvedené v tabulkách rozsahů pěti nástrojů probíraných v tomto kurzu. Uvidíš, že pouze trubka je nevhodná ke hře uvedené melodie v dané oktávě. Z toho důvodu může být tato melodie napsána v unisonu pro kteroukoliv kombinaci dvou nebo více následujících nástrojů: alto sax, tenor sax, trombon a baryton sax.

Všechny dříve uvedené informace ohledně důležitosti tóniny je třeba mít při aranžování vždy na zřeteli. Každý instrumentální part musí být hratelny poměrně pohodlně, ať je to sólově nebo v kombinaci s dalšími nástroji v unisonu, oktávách nebo v harmonii.

Oktávy

Psaní určité pasáže v oktávách, pro dva nebo více nástrojů, je další z hodnotných způsobů vyjádření melodie. Stejně jako v unisono kombinacích, každá dynamická úroveň je proveditelná jestliže je vybrána vhodná kombinace nástrojů.

Je třeba říci, že každá hudební myšlenka, než je aranžována, musí být hratelná alespoň některými uvedenými nástroji. Příklad: X.

Příklad: X skica, znějící

tp, as

tb, ts, tb

f

V netransponované skice, je melodie uvedená v příkladu IX přepsána s přidáním vrchní oktávy.

V tomto případě může být trubka použita, protože je přidána vrchní oktáva. Také alto sax může hrát vrchní oktávu, zatímco spodní oktávu hraje jeden nebo více ze zbývajících nástrojů.

Poslední praktickou alternativou v prozkoumávání oktávních kombinací je ukázána v Příkladu: XI.

Příklad: XI skica, znějící

tp, as

tb, ts, bs

f

Tato ukázka přináší melodii hranou ve třech oktávách, které mají za následek zatím nejširší zvuk, který jsme si uvedli. Ačkoli oba tromboni a baryton sax jsou schopni hrát ve spodní oktávě, tato konkrétní pasáž není v této poloze pro trombon použitelná. Takže zde jsou uvedeny některé kombinace pro aranžování této pasáže:

Vrchní oktáva trubka &/ nebo alto sax

Střední oktáva.... alto sax &/ nebo tenor sax &/ nebo trombon

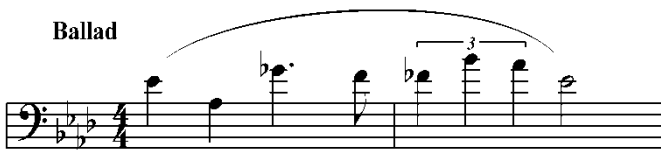
Spodní oktáva ... baryton sax

Pamatuj, že tato ukázka může být napsána stejně tak jen pro tři dechové nástroje.

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

A.

Ballad

Znějící

p

1. Který z nástrojů je schopný hrát pohodlně tuto melodii v dané oktávě a v dané dynamické úrovni?

trubka alto sax tenor sax trombon baryton sax

2. Který z dalších nástrojů je schopen hrát pohodlně tuto melodii v dané poloze když se dynamická úroveň zvýší na *f*?

trubka alto sax tenor sax trombon baryton sax

3. Který z nástrojů není schopen hrát melodii v dané poloze beze změny polohy (rozsahu)?

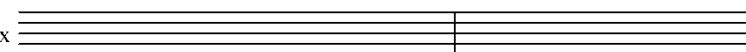
trubka alto sax tenor sax trombon baryton sax

- B. V každé z níže uvedených ukávek vyber nejvhodnější tóninu, ve které označený nástroj může hrát danou melodii. Pak tento part napiš v nové tónině pro určený nástroj. Můžeš napsat transponovaně, nebo jak zní. Snaž se co nejvíce přiblížit registru, který je uveden ve skice melodie.

1. **Ballad**

Znějící

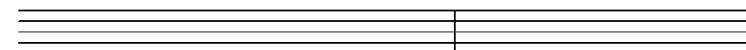
mp

Alto Sax

2. **Medium Bright**

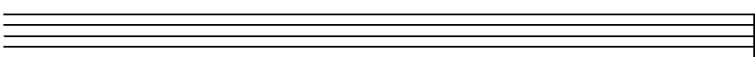
Znějící

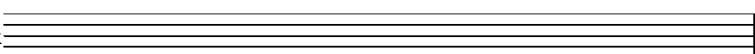
mf

Trubka

3. **Moderato**

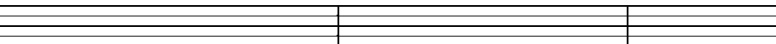
Znějící

Trombon

Tenor Sax

4. **Lento**

Znějící

Baryton Sax

C. Zaranžuj následující pasáž pro nástroje v polohách a tóninách označených níže u každého čísla.

Fast

Znějící

1. unisono

Trubka (transponovaně)

Alto Sax (transponovaně)

2. unisono

Alto Sax (transponovaně)

Tenor Sax (transponovaně)

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

V následujících cvičeních napiš stylisticky vhodné party rytmiky, tak aby doprovázely přepracovanou melodii. Dodrž všechny harmonické anticipace. Předpokládej, že každý kousek pokračuje dál za čtyřmi takty, které napíšeš.

1.

The image shows a musical score for exercise 1, consisting of six staves. The top staff is the Lead Sheet, which includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. It contains a melody line with notes and rests, and a series of chords: D min7, D b9(b5), C Maj7, F 9, E 9, E b9(7b5), and D 9. The second staff is the Revised Lead, also in treble clef, 4/4 time, and key of F#. It features a more rhythmic melody with accents and slurs, starting with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third staff is for Acoustic Guitar, the fourth for Piano (with a grand staff), the fifth for Acoustic Bass (in bass clef), and the sixth for Drums. All these lower staves are currently empty, providing space for the student to write their accompaniment.

2.

Lead Sheet

F7 A m7(75) B^bMaj7 B dim7 F/C A/C# D min

Moderate rock tempo

Revised Lead

mf

Guitar

Piano

Bass

Drums

DVOJHLAS SOLI

Jestliže dva, nebo více nástrojů hrají melodickou pasáž společně ve stejném rytmu, říká se, že hrají „soli“. (opakem je kontrapunktické vedení hlasů.)

Pro účel tohoto kurzu předpokládejme, že žádná harmonická nota nebude znít nad melodií.

Tercie & sexty

Harmonizování melodie v intervalu 3 nebo 6 je běžné prakticky ve všech stylech hudby. Psaní dvojhlasu v terciích je velice jednoduché. Pouze si určí všechny akordické tóny, které se vztahují k harmonii na dané době. Jestliže se jeden z nich vyskytuje jako velká nebo malá tercie pod melodií, dej tento harmonický tón do nižšího hlasu.

Př. I

Psaní v sextách vyžaduje stejný způsob zpracování. Najdi akordický tón, který se vyskytuje o velkou nebo malou sextu pod melodií a dej tento harmonický tón do spodního hlasu.

Př. II

Vzhledem k tomu, že 3 a 6 jsou vzájemnou inverzí, vyplývá z toho, že jejich harmonická struktura je stejná a kompatibilní. Proto je možné míchat tercie a sexty uvnitř pasáží při zachování konzistence zvuku.

Analyzuj každou notu melodie v Př.: III a urči, kde přidělená harmonická nota byla jedinou možností (J) (obrat intervalu není akordický tón), a kde byla vybrána jako volba z více možností (V).

Př. III

Přijdeš na to, že čtyři noty byly harmonizovány jako volba z více možností, a u tří z nich nebyla jiná možnost. Když je možnost volby, využij jí k tvorbě co nejmuzikálnější linie spodního hlasu.

Jestliže to rozsahy obou nástrojů dovolují, nebo vyžadují, mohou být užity decimy (10) v místě následných tercií. Je třeba mít na zřeteli, aby se spodní hlas vyhnul příliš hluboké poloze, a tím se předešlo „blátivému“ zvuku. Podívej se na Př.:IV.

Př. IV

Kvarty & kvinty

Čisté kvarty a čisté kvinty (vzájemné inverze) vyjadřují odlišnou harmonickou kvalitu než tercie a sexty. (O zvětšené kvartě a zmenšené kvintě – známých jako triton - bude řeč později.)

Dvojhlasé psaní v kvartách a/ nebo kvintách je jedním z nápadů užívaných často v jazzu a rocku. Tento zvláštní zvuk není běžný v aranžmá pro malý band v konzervativnějších stylech hudby.

Vedení hlasů je stejné jako v předešlých diskutovaných případech.

Najdi akordický tón, který se nachází pod melodickým tónem, a dej tento tón do spodního hlasu. (Poznámka: Předcházející věta může být chápána jako hlavní pravidlo pro dvojhlasé psaní.) Střídání mezi přijatelnými kvartami a kvintami bude děláno volně. Příklad V.

Př. V

Septimy & sekundy

Tyto intervaly (vzájemné inverze) jsou užívány zřídka k harmonizaci souvislých pasáží. Sekundy, zpravidla velké, mohou být užity na osamocených akcentovaných notách krátkého trvání. Dodávají kontrastní „údernost“ tomu co předchází, nebo následuje.

Př.:VI

Př. VI

Velké sekundy se nejlépe používají k harmonizaci normálních melodických not, přičemž následující interval po sekundě je důsledkem protipohybu nebo stranného pohybu.

Př.:VII

Př. VII

Malým sekundám by se nezkušený aranžér měl vyhýbat. Malé a velké septimy jsou také vzácné. Když je užijeme, jsou velmi často užity v protipohybu nebo stranném pohybu.

Př.:VIII

Př. VIII

Tritony

Zvětšené kvarty a zmenšené kvinty se často užívají v jazzovém a rockovém psaní když je v melodii tercie, nebo septima dominantního septakordu. Př.: IX

Př.IX

Ve většině konzervativních hudebních stylů triton rozvádíme krokem v protipohybu. Př.: X

Př.X

Melodické tenze

Všechny ukázky zatím uvedené v této kapitole využívají akordické tóny v melodii. Harmonizace melodických tenzí se provádí stejným způsobem. Když je tón melodie melodickou tenzí, najdi vhodný akordický tón umístěný pod melodickým tónem a dej tento tón do druhého hlasu. Př.: XI

Př.XI

Harmonické tenze (ve 2.hlase)

Harmonické tenze mohou být použity ve druhém hlase, když jsou stylisticky vhodné. Tyto harmonické tóny by měly být opatrně vybrány, aby dobře zněly, ale nesmějí být užity svévolně. Př.: XII

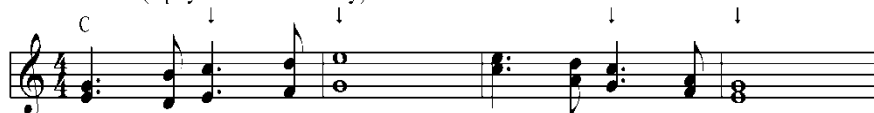
Př.XII

Technika průchodů

Tato technika se užívá, když chceme napsat zajímavý spodní hlas. K cílovým notám, ke kterým postupujeme průchody, můžeme postupovat průchody i v druhém hlase. Př.: XIII

Př.XIII (šipky značí cílové noty)

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

- A. Použij pouze akordické tóny, napiš druhý hlas k následujícím melodiím s použitím předepsaných intervalů.

Ukázka: použij pouze 3

The example shows a melody in 3/4 time with notes B^b, E^b, F, E^b, and B^b. Below it, a harmonic accompaniment is shown using only the interval of a third (triads) for the same notes: B^b, E^b, F, E^b, and B^b. Labels 'daná melodie' and 'tvůj harmonický hlas' point to the respective parts.

1. použij pouze 3

Melody in 4/4 time: C, B, A, G, F, E, D, C. Chords: C, B^b, A^b, E^b, F, D^bMaj7, C Maj7.

2. použij pouze 6

Melody in 3/4 time: F, B, A, G, F, E, D, C. Chords: F7, B^b9, G9, C7^b9.

3. použij 3 a 6. Využij oba intervaly.

Melody in 4/4 time: A, G, F, E, D, C, B, A. Chords: A^bMaj7, G Maj7, F min7, E^bMaj7.

4. použij 4 a 5. Využij oba intervaly.

Melody in 4/4 time: C, B, A, G, F, E, D, C. Chords: C min7, D min7, E7sus4.

ČTYŘHLAS SOLI

Tato kapitola se bude rozsáhle zabírat standardní sazbou hlasů (voicing techniques). Tento způsob je užíván všemi profesionálními aranžéry v případě, že potřebují dosáhnout snadno a účinně určitého zvuku. V této souvislosti užitím termínu „standardní“ definujeme procesy, které mohou být využity se shodným výsledkem kýmkoliv, kdo je vyškolen k jejich použití.

Třebaže standardní techniky jsou k dispozici komukoliv, výsledky budou rozdílné podle aranžérovy míry představivosti. Tyto rady jsou základem pro vytváření některých složitějších zvukových barev, které jsou součástí repertoáru každého aranžéra. Když se rozhodujete který typ sazby použít, je třeba brát na zřetel dvě věci – instrumentaci a rozsah melodie. Při volbě vhodných nástrojů a hratelnosti musí být věnována pečlivá pozornost jejich charakteristikám, které byly uvedeny v kapitole o instrumentaci.

Úzká čtyřhlasá sazba

se skládá ze čtyř různých hlasů vzdálených od sebe o interval menší než je oktáva. Tyto čtyři hlasy mohou být akordické tóny nebo kombinace akordických tónů a tenzí. Pokud je akordický tón ve vrchním hlasu může aranžér zvolit „čistou“ sazbu. Toho dosáhne, pokud ve spodních hlasech znějí pouze akordické tóny, tak jak se nacházejí pod melodickým tónem. (Zpravidla je lepší se vyhnout intervalu malé sekundy ve vrchních hlasech, proto nahradíte sextou velkou septimu v Maj7 akordu když máte primu – zákl.tón v melodii). Viz příklad I.

Př.I

6 nahrazuje 7
v posledním akordu

Pokud situace vyžaduje bohatší zvuk, může být nóna náhradou za primu, podle níže uvedené tabulky. Viz příklad II.

- 9 za 1 nebo $\flat 9$ za 1 v dominantním septakordu
- 9 za 1 v:

Maj 7 akordu
Maj 6 akordu
mi7 akordu
mi6 akordu
Aug7 akordu (zvětšený septakord)

Př.II

zakázáno užij

Zvláštní případ: Když je 1 melodickým hlasem dominantního septakordu se sníženou 9 (7/ b9) užitje sazbu uvedenou v příkladu III.

Př.III

F 7^{b9} 7 je vynechána

Při MELODICKÝCH TENZÍCH v melodickém hlasu může být sazba proveden přeskočením akordického tónu, který se vyskytuje přímo pod melodií a přidělit další tři tóny zbylým nástrojům.

Viz příklad IV:

Př.IV

Důležité: když 9 (přirozená nebo alterovaná) je uvedena v akordické značce, zpravidla vynecháme základní tón při sazbě hlasů, pokud uijeme techniku ukázanou v této kapitole.

Zvláštní případ: když je #11 v melodii na dominantním 7, může být harmonizována jako by byla 5 akordu. To umožní zařazení 3 akordu do sazby.

Viz příklad V:

Př.V

Když jsou HARMONICKÉ TENZE využity v sazách, musí být s nimi zacházeno velmi opatrně. Mnoho aranžérů chybně věří, že kvalita jejich práce vzrůstá s množstvím užitých tenzí v sazách. Faktem je, že mnoho užívaných tenzí zamlžuje harmonické schéma (vývoj) hudby.

Užití harmonických tenzí v sazách je obzvláště efektivní když melodické tóny jsou rytmicky izolovány a/ nebo prodlouženy a/ nebo akcentovány. Viz příklad VI:

Př.VI

Jedna nebo více harmonických tenzí může být uvedena v harmonické značce. Pokud jsou tenze vhodné, mohou být přidány při opatrném zvážení aranžérem.

Je obtížné najít harmonickou situaci, při které je harmonicky logické a umělecky platné použití více než jedné harmonické tenze ve čtyřhlasé sazbě.

Příklad VII ukazuje melodii s akordickými značkami, která vyžaduje užití více tenzí.

Ostražitý student zjistí, že tenze je někdy uvedena v akordické značce pouze k vyjádření melodické tenze v melodii. V jiných případech tenze nejsou v melodii, ale ukazují obohacení sazby hlasů.

Př. VII

Musical notation for Example VII. The melody is written on a single staff in 4/4 time, marked *mp*. Above the staff are the following chord symbols: F Maj9, F 13(b9), B^bMaj7, G min9, C 7^b9, and F Maj9(13). The notes are: F4, G4, A4, Bb4, C5, D5, E5, F5, G5, A5, Bb5, C6, D6, E6, F6, G6, A6, Bb6, C7, D7, E7, F7, G7, A7, Bb7, C8, D8, E8, F8, G8, A8, Bb8, C9, D9, E9, F9, G9, A9, Bb9, C10, D10, E10, F10, G10, A10, Bb10, C11, D11, E11, F11, G11, A11, Bb11, C12, D12, E12, F12, G12, A12, Bb12, C13, D13, E13, F13, G13, A13, Bb13, C14, D14, E14, F14, G14, A14, Bb14, C15, D15, E15, F15, G15, A15, Bb15, C16, D16, E16, F16, G16, A16, Bb16, C17, D17, E17, F17, G17, A17, Bb17, C18, D18, E18, F18, G18, A18, Bb18, C19, D19, E19, F19, G19, A19, Bb19, C20, D20, E20, F20, G20, A20, Bb20, C21, D21, E21, F21, G21, A21, Bb21, C22, D22, E22, F22, G22, A22, Bb22, C23, D23, E23, F23, G23, A23, Bb23, C24, D24, E24, F24, G24, A24, Bb24, C25, D25, E25, F25, G25, A25, Bb25, C26, D26, E26, F26, G26, A26, Bb26, C27, D27, E27, F27, G27, A27, Bb27, C28, D28, E28, F28, G28, A28, Bb28, C29, D29, E29, F29, G29, A29, Bb29, C30, D30, E30, F30, G30, A30, Bb30, C31, D31, E31, F31, G31, A31, Bb31, C32, D32, E32, F32, G32, A32, Bb32, C33, D33, E33, F33, G33, A33, Bb33, C34, D34, E34, F34, G34, A34, Bb34, C35, D35, E35, F35, G35, A35, Bb35, C36, D36, E36, F36, G36, A36, Bb36, C37, D37, E37, F37, G37, A37, Bb37, C38, D38, E38, F38, G38, A38, Bb38, C39, D39, E39, F39, G39, A39, Bb39, C40, D40, E40, F40, G40, A40, Bb40, C41, D41, E41, F41, G41, A41, Bb41, C42, D42, E42, F42, G42, A42, Bb42, C43, D43, E43, F43, G43, A43, Bb43, C44, D44, E44, F44, G44, A44, Bb44, C45, D45, E45, F45, G45, A45, Bb45, C46, D46, E46, F46, G46, A46, Bb46, C47, D47, E47, F47, G47, A47, Bb47, C48, D48, E48, F48, G48, A48, Bb48, C49, D49, E49, F49, G49, A49, Bb49, C50, D50, E50, F50, G50, A50, Bb50, C51, D51, E51, F51, G51, A51, Bb51, C52, D52, E52, F52, G52, A52, Bb52, C53, D53, E53, F53, G53, A53, Bb53, C54, D54, E54, F54, G54, A54, Bb54, C55, D55, E55, F55, G55, A55, Bb55, C56, D56, E56, F56, G56, A56, Bb56, C57, D57, E57, F57, G57, A57, Bb57, C58, D58, E58, F58, G58, A58, Bb58, C59, D59, E59, F59, G59, A59, Bb59, C60, D60, E60, F60, G60, A60, Bb60, C61, D61, E61, F61, G61, A61, Bb61, C62, D62, E62, F62, G62, A62, Bb62, C63, D63, E63, F63, G63, A63, Bb63, C64, D64, E64, F64, G64, A64, Bb64, C65, D65, E65, F65, G65, A65, Bb65, C66, D66, E66, F66, G66, A66, Bb66, C67, D67, E67, F67, G67, A67, Bb67, C68, D68, E68, F68, G68, A68, Bb68, C69, D69, E69, F69, G69, A69, Bb69, C70, D70, E70, F70, G70, A70, Bb70, C71, D71, E71, F71, G71, A71, Bb71, C72, D72, E72, F72, G72, A72, Bb72, C73, D73, E73, F73, G73, A73, Bb73, C74, D74, E74, F74, G74, A74, Bb74, C75, D75, E75, F75, G75, A75, Bb75, C76, D76, E76, F76, G76, A76, Bb76, C77, D77, E77, F77, G77, A77, Bb77, C78, D78, E78, F78, G78, A78, Bb78, C79, D79, E79, F79, G79, A79, Bb79, C80, D80, E80, F80, G80, A80, Bb80, C81, D81, E81, F81, G81, A81, Bb81, C82, D82, E82, F82, G82, A82, Bb82, C83, D83, E83, F83, G83, A83, Bb83, C84, D84, E84, F84, G84, A84, Bb84, C85, D85, E85, F85, G85, A85, Bb85, C86, D86, E86, F86, G86, A86, Bb86, C87, D87, E87, F87, G87, A87, Bb87, C88, D88, E88, F88, G88, A88, Bb88, C89, D89, E89, F89, G89, A89, Bb89, C90, D90, E90, F90, G90, A90, Bb90, C91, D91, E91, F91, G91, A91, Bb91, C92, D92, E92, F92, G92, A92, Bb92, C93, D93, E93, F93, G93, A93, Bb93, C94, D94, E94, F94, G94, A94, Bb94, C95, D95, E95, F95, G95, A95, Bb95, C96, D96, E96, F96, G96, A96, Bb96, C97, D97, E97, F97, G97, A97, Bb97, C98, D98, E98, F98, G98, A98, Bb98, C99, D99, E99, F99, G99, A99, Bb99, C100, D100, E100, F100, G100, A100, Bb100, C101, D101, E101, F101, G101, A101, Bb101, C102, D102, E102, F102, G102, A102, Bb102, C103, D103, E103, F103, G103, A103, Bb103, C104, D104, E104, F104, G104, A104, Bb104, C105, D105, E105, F105, G105, A105, Bb105, C106, D106, E106, F106, G106, A106, Bb106, C107, D107, E107, F107, G107, A107, Bb107, C108, D108, E108, F108, G108, A108, Bb108, C109, D109, E109, F109, G109, A109, Bb109, C110, D110, E110, F110, G110, A110, Bb110, C111, D111, E111, F111, G111, A111, Bb111, C112, D112, E112, F112, G112, A112, Bb112, C113, D113, E113, F113, G113, A113, Bb113, C114, D114, E114, F114, G114, A114, Bb114, C115, D115, E115, F115, G115, A115, Bb115, C116, D116, E116, F116, G116, A116, Bb116, C117, D117, E117, F117, G117, A117, Bb117, C118, D118, E118, F118, G118, A118, Bb118, C119, D119, E119, F119, G119, A119, Bb119, C120, D120, E120, F120, G120, A120, Bb120, C121, D121, E121, F121, G121, A121, Bb121, C122, D122, E122, F122, G122, A122, Bb122, C123, D123, E123, F123, G123, A123, Bb123, C124, D124, E124, F124, G124, A124, Bb124, C125, D125, E125, F125, G125, A125, Bb125, C126, D126, E126, F126, G126, A126, Bb126, C127, D127, E127, F127, G127, A127, Bb127, C128, D128, E128, F128, G128, A128, Bb128, C129, D129, E129, F129, G129, A129, Bb129, C130, D130, E130, F130, G130, A130, Bb130, C131, D131, E131, F131, G131, A131, Bb131, C132, D132, E132, F132, G132, A132, Bb132, C133, D133, E133, F133, G133, A133, Bb133, C134, D134, E134, F134, G134, A134, Bb134, C135, D135, E135, F135, G135, A135, Bb135, C136, D136, E136, F136, G136, A136, Bb136, C137, D137, E137, F137, G137, A137, Bb137, C138, D138, E138, F138, G138, A138, Bb138, C139, D139, E139, F139, G139, A139, Bb139, C140, D140, E140, F140, G140, A140, Bb140, C141, D141, E141, F141, G141, A141, Bb141, C142, D142, E142, F142, G142, A142, Bb142, C143, D143, E143, F143, G143, A143, Bb143, C144, D144, E144, F144, G144, A144, Bb144, C145, D145, E145, F145, G145, A145, Bb145, C146, D146, E146, F146, G146, A146, Bb146, C147, D147, E147, F147, G147, A147, Bb147, C148, D148, E148, F148, G148, A148, Bb148, C149, D149, E149, F149, G149, A149, Bb149, C150, D150, E150, F150, G150, A150, Bb150, C151, D151, E151, F151, G151, A151, Bb151, C152, D152, E152, F152, G152, A152, Bb152, C153, D153, E153, F153, G153, A153, Bb153, C154, D154, E154, F154, G154, A154, Bb154, C155, D155, E155, F155, G155, A155, Bb155, C156, D156, E156, F156, G156, A156, Bb156, C157, D157, E157, F157, G157, A157, Bb157, C158, D158, E158, F158, G158, A158, Bb158, C159, D159, E159, F159, G159, A159, Bb159, C160, D160, E160, F160, G160, A160, Bb160, C161, D161, E161, F161, G161, A161, Bb161, C162, D162, E162, F162, G162, A162, Bb162, C163, D163, E163, F163, G163, A163, Bb163, C164, D164, E164, F164, G164, A164, Bb164, C165, D165, E165, F165, G165, A165, Bb165, C166, D166, E166, F166, G166, A166, Bb166, C167, D167, E167, F167, G167, A167, Bb167, C168, D168, E168, F168, G168, A168, Bb168, C169, D169, E169, F169, G169, A169, Bb169, C170, D170, E170, F170, G170, A170, Bb170, C171, D171, E171, F171, G171, A171, Bb171, C172, D172, E172, F172, G172, A172, Bb172, C173, D173, E173, F173, G173, A173, Bb173, C174, D174, E174, F174, G174, A174, Bb174, C175, D175, E175, F175, G175, A175, Bb175, C176, D176, E176, F176, G176, A176, Bb176, C177, D177, E177, F177, G177, A177, Bb177, C178, D178, E178, F178, G178, A178, Bb178, C179, D179, E179, F179, G179, A179, Bb179, C180, D180, E180, F180, G180, A180, Bb180, C181, D181, E181, F181, G181, A181, Bb181, C182, D182, E182, F182, G182, A182, Bb182, C183, D183, E183, F183, G183, A183, Bb183, C184, D184, E184, F184, G184, A184, Bb184, C185, D185, E185, F185, G185, A185, Bb185, C186, D186, E186, F186, G186, A186, Bb186, C187, D187, E187, F187, G187, A187, Bb187, C188, D188, E188, F188, G188, A188, Bb188, C189, D189, E189, F189, G189, A189, Bb189, C190, D190, E190, F190, G190, A190, Bb190, C191, D191, E191, F191, G191, A191, Bb191, C192, D192, E192, F192, G192, A192, Bb192, C193, D193, E193, F193, G193, A193, Bb193, C194, D194, E194, F194, G194, A194, Bb194, C195, D195, E195, F195, G195, A195, Bb195, C196, D196, E196, F196, G196, A196, Bb196, C197, D197, E197, F197, G197, A197, Bb197, C198, D198, E198, F198, G198, A198, Bb198, C199, D199, E199, F199, G199, A199, Bb199, C200, D200, E200, F200, G200, A200, Bb200, C201, D201, E201, F201, G201, A201, Bb201, C202, D202, E202, F202, G202, A202, Bb202, C203, D203, E203, F203, G203, A203, Bb203, C204, D204, E204, F204, G204, A204, Bb204, C205, D205, E205, F205, G205, A205, Bb205, C206, D206, E206, F206, G206, A206, Bb206, C207, D207, E207, F207, G207, A207, Bb207, C208, D208, E208, F208, G208, A208, Bb208, C209, D209, E209, F209, G209, A209, Bb209, C210, D210, E210, F210, G210, A210, Bb210, C211, D211, E211, F211, G211, A211, Bb211, C212, D212, E212, F212, G212, A212, Bb212, C213, D213, E213, F213, G213, A213, Bb213, C214, D214, E214, F214, G214, A214, Bb214, C215, D215, E215, F215, G215, A215, Bb215, C216, D216, E216, F216, G216, A216, Bb216, C217, D217, E217, F217, G217, A217, Bb217, C218, D218, E218, F218, G218, A218, Bb218, C219, D219, E219, F219, G219, A219, Bb219, C220, D220, E220, F220, G220, A220, Bb220, C221, D221, E221, F221, G221, A221, Bb221, C222, D222, E222, F222, G222, A222, Bb222, C223, D223, E223, F223, G223, A223, Bb223, C224, D224, E224, F224, G224, A224, Bb224, C225, D225, E225, F225, G225, A225, Bb225, C226, D226, E226, F226, G226, A226, Bb226, C227, D227, E227, F227, G227, A227, Bb227, C228, D228, E228, F228, G228, A228, Bb228, C229, D229, E229, F229, G229, A229, Bb229, C230, D230, E230, F230, G230, A230, Bb230, C231, D231, E231, F231, G231, A231, Bb231, C232, D232, E232, F232, G232, A232, Bb232, C233, D233, E233, F233, G233, A233, Bb233, C234, D234, E234, F234, G234, A234, Bb234, C235, D235, E235, F235, G235, A235, Bb235, C236, D236, E236, F236, G236, A236, Bb236, C237, D237, E237, F237, G237, A237, Bb237, C238, D238, E238, F238, G238, A238, Bb238, C239, D239, E239, F239, G239, A239, Bb239, C240, D240, E240, F240, G240, A240, Bb240, C241, D241, E241, F241, G241, A241, Bb241, C242, D242, E242, F242, G242, A242, Bb242, C243, D243, E243, F243, G243, A243, Bb243, C244, D244, E244, F244, G244, A244, Bb244, C245, D245, E245, F245, G245, A245, Bb245, C246, D246, E246, F246, G246, A246, Bb246, C247, D247, E247, F247, G247, A247, Bb247, C248, D248, E248, F248, G248, A248, Bb248, C249, D249, E249, F249, G249, A249, Bb249, C250, D250, E250, F250, G250, A250, Bb250, C251, D251, E251, F251, G251, A251, Bb251, C252, D252, E252, F252, G252, A252, Bb252, C253, D253, E253, F253, G253, A253, Bb253, C254, D254, E254, F254, G254, A254, Bb254, C255, D255, E255, F255, G255, A255, Bb255, C256, D256, E256, F256, G256, A256, Bb256, C257, D257, E257, F257, G257, A257, Bb257, C258, D258, E258, F258, G258, A258, Bb258, C259, D259, E259, F259, G259, A259, Bb259, C260, D260, E260, F260, G260, A260, Bb260, C261, D261, E261, F261, G261, A261, Bb261, C262, D262, E262, F262, G262, A262, Bb262, C263, D263, E263, F263, G263, A263, Bb263, C264, D264, E264, F264, G264, A264, Bb264, C265, D265, E265, F265, G265, A265, Bb265, C266, D266, E266, F266, G266, A266, Bb266, C267, D267, E267, F267, G267, A267, Bb267, C268, D268, E268, F268, G268, A268, Bb268, C269, D269, E269, F269, G269, A269, Bb269, C270, D270, E270, F270, G270, A270, Bb270, C271, D271, E271, F271, G271, A271, Bb271, C272, D272, E272, F272, G272, A272, Bb272, C273, D273, E273, F273, G273, A273, Bb273, C274, D274, E274, F274, G274, A274, Bb274, C275, D275, E275, F275, G275, A275, Bb275, C276, D276, E276, F276, G276, A276, Bb276, C277, D277, E277, F277, G277, A277, Bb277, C278, D278, E278, F278, G278, A278, Bb278, C279, D279, E279, F279, G279, A279, Bb279, C280, D280, E280, F280, G280, A280, Bb280, C281, D281, E281, F281, G281, A281, Bb281, C282, D282, E282, F282, G282, A282, Bb282, C283, D283, E283, F283, G283, A283, Bb283, C284, D284, E284, F284, G284, A284, Bb284, C285, D285, E285, F285, G285, A285, Bb285, C286, D286, E286, F286, G286, A286, Bb286, C287, D287, E287, F287, G287, A287, Bb287, C288, D288, E288, F288, G288, A288, Bb288, C289, D289, E289, F289, G289, A289, Bb289, C290, D290, E290, F290, G290, A290, Bb290, C291, D291, E291, F291, G291, A291, Bb291, C292, D292, E292, F292, G292, A292, Bb292, C293, D293, E293, F293, G293, A293, Bb293, C294, D294, E294, F294, G294, A294, Bb294, C295, D295, E295, F295, G295, A295, Bb295, C296, D296, E296, F296, G296, A296, Bb296, C297, D297, E297, F297, G297, A297, Bb297, C298, D298, E298, F298, G298, A298, Bb298, C299, D299, E299, F299, G299, A299, Bb299, C300, D300, E300, F300, G300, A300, Bb300, C301, D301, E301, F301, G301, A301, Bb301, C302, D302, E302, F302, G302, A302, Bb302, C303, D303, E303, F303, G303, A303, Bb303, C304, D304, E304, F304, G304, A304, Bb304, C305, D305, E305, F305, G305, A305, Bb305, C306, D306, E306, F306, G306, A306, Bb306, C307, D307, E307, F307, G307, A307, Bb307, C308, D308, E308, F308, G308, A308, Bb308, C309, D309, E309, F309, G309, A309, Bb309, C310, D310, E310, F310, G310, A310, Bb310, C311, D311, E311, F311, G311, A311, Bb311, C312, D312, E312, F312, G312, A312, Bb312, C313, D313, E313, F313, G313, A313, Bb313, C314, D314, E314, F314, G314, A314, Bb314, C315, D315, E315, F315, G315, A315, Bb315, C316, D316, E316, F316, G316, A316, Bb316, C317, D317, E317, F317, G317, A317, Bb317, C318, D318, E318, F318, G318, A318, Bb318, C319, D319, E319, F319, G319, A319, Bb319, C320, D320, E320, F320, G320, A320, Bb320, C321, D321, E321, F321, G321, A321, Bb321, C322, D322, E322, F322, G322, A322, Bb322, C323, D323, E323, F323, G323, A323, Bb323, C324, D324, E324, F324, G324, A324, Bb324, C325, D325, E325, F325, G325, A325, Bb325, C326, D326, E326, F326, G326, A326, Bb326, C327, D327, E327, F327, G327, A327, Bb327, C328, D328, E328, F328, G328, A328, Bb328, C329, D329, E329, F329, G329, A329, Bb329, C330, D330, E330, F330, G330, A330, Bb330, C331, D331, E331, F331, G331, A331, Bb331, C332, D332, E332, F332, G332, A332, Bb332, C333, D333, E333, F333, G333, A333, Bb333, C334, D334, E334, F334, G334, A334, Bb334, C335, D335, E335, F335, G335, A335, Bb335, C336, D336, E336, F336, G336, A336, Bb336, C337, D337, E337, F337, G337, A337, Bb337, C338, D338, E338, F338, G338, A338, Bb338, C339, D339, E339, F339, G339, A339, Bb339, C340, D340, E340, F340, G340, A340, Bb340, C341, D341, E341, F341, G341, A341, Bb341, C342, D342, E342, F342, G342, A342, Bb342, C343, D343, E343, F343, G343, A343, Bb343, C344, D344, E344, F344, G344, A344, Bb344, C345, D345, E345, F345, G345, A345, Bb345, C346, D346, E346, F346, G346, A346, Bb346, C347, D347, E347, F347, G347, A347, Bb347, C348, D348, E348, F348, G348, A348, Bb348, C349, D349, E349, F349, G349, A349, Bb349, C350, D350, E350, F350, G350, A350, Bb350, C351, D351, E351, F351, G351, A351, Bb351, C352, D352, E352, F352, G352, A352, Bb352, C353, D353, E353, F353, G353, A353, Bb353, C354, D354, E354, F354, G354, A354, Bb354, C355, D355

Př. IX

G 6

úzká snížení 2 úzká snížení 2 úzká snížení 2 úzká snížení 2

Trp.

Alto

Tenor

Trom.

Příklad X ukazuje pasáž v úzké čtyřhlasé sazbě. Příklad X-a ukazuje stejnou pasáž v sazbě Drop 2.

Př. X

F Maj7 G m7 A m7 G m7 F Maj7

Př. X a

Široká sazba může být někdy užita uprostřed úzké čtyřhlasé sazby, když melodie skáče vzhůru. Viz příklad XI:

Př. XI

E^b6 F m7 G m7

Toto je pouze jeden příklad proměnlivé sazby.

DROP 3

Drop 3 vytváří poněkud širší zvuk než Drop 2. Prvním krokem při tvorbě sazby Drop 3 bude umístění druhého tónu úzké čtyřhlasé sazby. Pak určí, který tón bude tvořit třetí hlas, přenes tento tón o oktávu níž a dej ho do spodního hlasu. Nakonec umístí zbývající akordický tón do třetího hlasu beze změny oktávy. Viz příklad XII.

Př. XII

The score for Example XII illustrates the Drop 3 voicings for a G6 chord across five staves: Piano, Trp., Alto, Tenor, and Trom. The piano part is divided into two systems of four measures each. The first system shows the piano voicing with labels 'úzká' (narrow) and 'snížení 3' (lowered 3rd) alternating between measures. The other staves show the corresponding voicings for the other instruments, with the trumpet and alto parts mirroring the piano voicing and the tenor and trombone parts providing a lower register. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

Příklad XIII ukazuje pasáž napsanou v úzké čtyřhlasé sazbě.

The score for Example XIII and XIII-a shows a passage in narrow four-part voicing. Example XIII is in 4/4 time and features a sequence of chords: C6, Em7, Dm7, and CMaj7. The piano part is divided into two systems of four measures each. The first system shows the piano voicing with labels 'C 6' and 'E m7' alternating between measures. The second system shows the piano voicing with labels 'D m7' and 'C Maj7' alternating between measures. The other staves show the corresponding voicings for the other instruments, with the trumpet and alto parts mirroring the piano voicing and the tenor and trombone parts providing a lower register. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

Příklad XIII-a ukazuje stejnou pasáž v sazbě Drop 3.

DROP 2+4

Toto je nejširší čtyřhlasá sazba.

Prvním krokem při tvorbě sazby Drop 2 + 4 je určit tón, který je druhým hlasem úzké čtyřhlasé sazby. Přenes ho o oktávu níž a umísti do třetího hlasu. Dále urči, který tón tvoří třetí hlas úzké čtyřhlasé sazby, dej ho do druhého hlasu bez oktákové transpozice. Nakonec urči spodní tón úzké sazby, přenes ho o oktávu níž a dej ho do čtvrtého hlasu. Viz příklad XIV.

Př. XIV

The musical score for Example XIV shows a four-part setting in B-flat major. The voicing is labeled as 'úzká' (narrow) and 'snížení 2+4' (lowered 2+4). The score includes staves for Trpt. (Trumpet), Alto, Tenor, and Trom. (Trombone). The key signature is B-flat major (Bb6). The voicing is shown in two parts: the first part shows the 'úzká' voicing, and the second part shows the 'snížení 2+4' voicing. The notes are: Trpt. (Bb6), Alto (Bb6), Tenor (Bb6), Trom. (Bb6).

Příklad XV ukazuje pasáž v úzké čtyřhlasé sazbě. Příklad XV-a ukazuje tutéž pasáž v sazbě Drop 2 + 4.

Př.XV

The musical score for Example XV and XV-a shows a passage in a narrow four-part setting. The score includes staves for Trpt. (Trumpet), Alto, Tenor, and Trom. (Trombone). The key signature is B-flat major (Bb6). The passage is shown in two parts: the first part shows the 'úzká' voicing, and the second part shows the 'Drop 2 + 4' voicing. The notes are: Trpt. (Bb6), Alto (Bb6), Tenor (Bb6), Trom. (Bb6).

Př.XV-a

Tenze nahrazující druhý hlas v širokých sazách

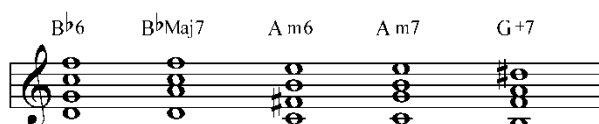
Četné příležitosti dávají možnost vytvořit větší harmonickou bohatost nahrazením akordického tónu ve **DRUHÉM HLASE** čtyřhlasé široké sazby tenzí. Harmonická teorie a aranžérovo ucho by měly být určující při volbě vhodnosti různých možností.

DROP 2

1. užití 9 namísto 1 v následujících akordech: (Viz PŘ.XVI)

- a) maj 6
- b) maj 7
- c) min 6
- d) min 7 (ne vždy vhodné při III-7)
- e) aug 7 (zvětšený septakord)

Př.XVI

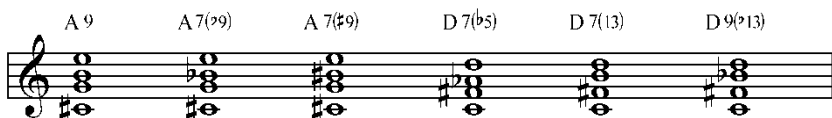

2. v dominantním 7 užití jednu z následujících možností (Viz PŘ. XVII)

- a) 9 místo 1
- b) ^b9 místo 1
- c) #9 místo 1
- d) ^b5 (#11) místo 5
- e) 13 místo 5
- f) ^b13 (#5) místo 5

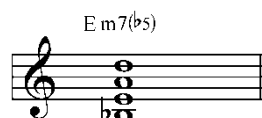
Poznámka: přidané tenze obvykle vyžadují vhodnou úpravu akordické značky.

Př. XVII

3. v mi7(^b5) akordu použij 11 místo 3. (Viz PŘ.XVIII)

Př. XVIII

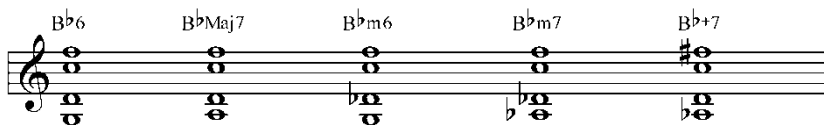
DROP 2+4

1. užití 9 namísto 1 v následujících akordech: (Viz PŘ. XIX)

- a) maj 6
- b) maj 7
- c) min 6
- d) min 7 (ne vždy vhodné při III-7)

e) aug 7 (zvětšený septakord)

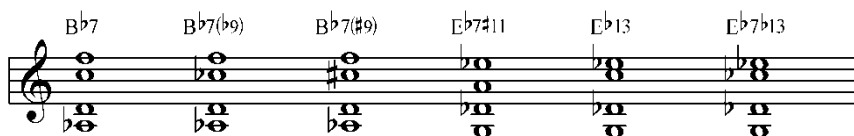
Př. XIX

2. v dominantním 7 užiž jednu z následujících možností (Viz Př. XX)

- a) 9 místo 1
- b) ^b9 místo 1
- c) #9 místo 1
- d) ^b5 (#11) místo 5
- e) 13 místo 5
- f) ^b13 (#5) místo 5

Př. XX

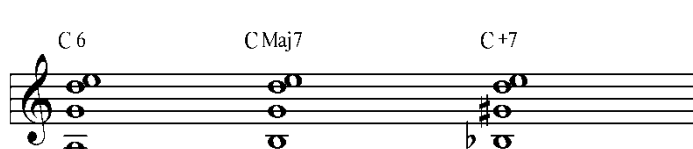

DROP 3

1. užití 9 namísto 1 v následujících akordech: (Viz Př. XXI)

- a) maj 6
- b) maj7
- c) aug 7

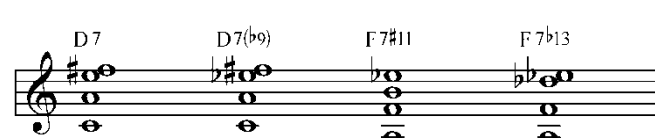
Př. XXI

2. v dominantním 7 užiž jednu z následujících možností (Viz Př. XXII)

- a) 9 místo 1
- b) ^b9 místo 1
- c) ^b5 (#11) místo 5
- d) ^b13 (#5) místo 5

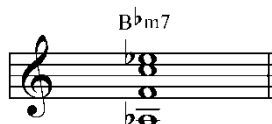
Př. XXII

3. zvláštní případ: (Viz Př. XXIII)

Použi 9 namísto 1, pokud je 11 v melodii mi7 akordu.

Př. XXIII

Všeobecné pravidlo

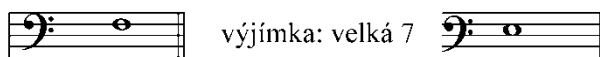
ve všech širokých sazách (Drop 2, Drop 3, Drop 2 + 4) dominantního septakordu, 9 může nahradit **KTERÝKOLIV ZE SPODNÍCH HLASŮ**, pokud následující „varování“ bude vzato na vědomí. Viz Př. XXIV.

Př. XXIV

Varování

Studentům je doporučeno nepsat tenze pod:

Poznámka: zvláštní pozornost je třeba věnovat procvičení při užití široké sazby. Vyhněte se jim, jestliže by ve výsledku spodní hlasy byly příliš hluboko a vznikl by tak harmonicky nejasný (blátivý) zvuk.

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

- A.** Zaranžuj následující dvě ukázky ve čtyřhlasé úzké sazbě. Použij pouze akordické tóny. Můžeš napsat transponovaně nebo jak zní, dle vlastní volby.

1.

Medium Swing

mp

E^bMaj7 G m7 A^bMaj7 D^bMaj7 C^bMaj7 D^bMaj7 E^bMaj7

Melody

Trpt.

Alto Sax

Tenor Sax

Trom.

2.

Balad

p

C Maj7 F Maj7 E m7(b5) A 7 D m7 F dim7 E m7

změna akordu při zadržené melodii

Melody

Trpt.

Alto Sax

Tenor Sax

Bari Sax

B. Zaranžuj následující ukázkou v sazbě DROP 2. Použij pouze akordické tóny. Můžeš psát transponovaně, nebo jak zní, dle vlastní volby.

Med. Swing

Melody

mp

$E^{\flat}Maj7$ $Gm7$ $A^{\flat}Maj7$ $D^{\flat}Maj7$ $C^{\flat}Maj7$ $D^{\flat}Maj7$ $E^{\flat}Maj7$

Trpt.

Tenor Sax

Trom.

Bari Sax

C. Zaranžuj následující ukázkou v sazbě DROP 3. Použij pouze akordické tóny. Můžeš napsat transponovaně, nebo jak zní, dle vlastní volby.

Moderato

Melody

$E^{\flat}Maj7$ $Dm7$ $Cm7$ $B^{\flat}Maj7$

Alto Sax

Tenor Sax

Trom.

Bari Sax

D. Zaranžuj následující ukázkou v sazbě DROP 2+4. Použij pouze akordické tóny. Můžeš napsat transponovaně, nebo jak zní, dle vlastní volby.

Bright Swing

F Maj7 E7 F Maj7 G m7 G#dim7 A m7 G m7 F Maj7

Melody *f*

Trpt.

Alto Sax

Tenor Sax

Trom.

E. Následující melodie obsahuje melodické tenze. Zaranžuj jí v úzké čtyřhlasé sazbě s použitím harmonických tenzí tam, kde jsou označeny v akordických značkách. Můžeš napsat transponovaně, nebo jak zní, dle vlastní volby.

Slow Waltz

F m7 Bb7(9) G m7(b5) C7(b9) F m7 Bb7sus4 Eb6

Melody

Alto Sax

Tenor Sax

Trom.

Bari Sax

F. Zaranžuj následující pasáž podle svých nejlepších schopností. Použij kterékoliv hlasy, které jsou vhodné. Využij kteroukoliv z harmonických technik probíraných v této kapitole.
Napiš transponovaně!!

Bright Swing

E^b6 D7 E^b6 A⁷ D7 G m7(b⁹) C7

Melody

Trpt.

Tenor Sax

Trom.

Bari Sax

F m7 B^b7 G7 D^b7 C7

Melody

Trpt.

Tenor Sax

Trom.

Bari Sax

TROJHLAS SOLI

Úzká tříhlasá sazba

Tříhlasá úzká sazba může být odvozena ze čtyřhlasé úzké sazby následujícími způsoby:

- vynecháním 2 hlasu
- vynecháním 3 hlasu
- vynecháním 4 hlasu

V každém z uvedených způsobů je daná úzká čtyřhlasá sazba; z té je vynechán jeden hlas – tak vznikne úzká tříhlasá sazba. Když je možná náhrada (jako např. 9 místo 1) ve čtyřhlasé sazbě, je možné udělat stejnou záměnu i v sazbě tříhlasé. Viz Př. I.

Př. I C6

4hl. úzká sazba	vynech. 2	vynech. 3	vynech. 4

Volba jakou tříhlasou sazbu použít spočívá ve tvorbě plného zvuku pomocí využití tónů, které vyjadřují kvalitu akordu.

Široká tříhlasá sazba

široká sazba může být odvozena z kterékoliv výše zmíněné úzké tříhlasé sazby využitím principu DROP 2. V takovém případě vynechej 4 hlas po přenesení druhého hlasu o oktávu níž. (viz Př: II)

Př. II C6

úzká	široká	úzká	široká	úzká	široká

Úzká sazba trojzvuků

Některé styly současné hudby často počítají s určitou „hutností“ trojzvuků. Když akordická značka vyjadřuje trojzvuk, je sazba dosažena přidělením akordických tónů jednotlivým hlasům.

Jestliže v melodickém hlasu není akordický tón, harmonizujeme ho jako nejbližší akordický tón bezprostředně pod ním, a další dva akordické tóny dáme do zbývajících hlasů. (Viz PŘ: III)

Př. III

Musical notation for Example III showing a narrow triad texture. The staff is in 4/4 time with a key signature of two flats. The notes are B \flat , E \flat , A \flat , E \flat , B \flat . Chord symbols B \flat , E \flat , A \flat , E \flat , B \flat are placed above the staff.

Jestliže akordická značka nevyjadřuje pouze trojzvuk, vytvoříme trojhlasou sazbu pomocí vynechání některého z hlasů. (Viz PŘ. IV)

Př. IV

Musical notation for Example IV showing a three-part texture. The staff is in 4/4 time with a key signature of two flats. The notes are E \flat 7, A \flat 7, F7(b9), B \flat 7, E \flat 6. Chord symbols E \flat 7, A \flat 7, F7(b9), B \flat 7, E \flat 6 are placed above the staff. The instrument list (trpt, alto, tenor) is below.

Široká tříhlasá sazba

Širokou sazbu trojzvuků získáme pomocí techniky DROP 2. (Viz PŘ.: V)

Př. V

Musical notation for Example V showing a wide three-part texture using the Drop 2 technique. The staff is in 4/4 time with a key signature of two flats. The notes are E \flat 7, A \flat 7, F7(b9), B \flat 7, E \flat 6. Chord symbols E \flat 7, A \flat 7, F7(b9), B \flat 7, E \flat 6 are placed above the staff. The instrument list (trpt, alto, tenor) is below.

Čtyřhlasá variace

Každá z těchto tříhlasých sazeb může být melodicky posílena, bez narušení hudebního stylu aranžmá, pokud je použit čtvrtý hlas. Řešení tříhlasé sazby je popsáno výše; připiš čtvrtý hlas, který **ZDVOJÍ MELODII O OKTÁVU** níž. (Viz PŘ.:VI a VI-a)

Př. VI

Musical notation for Example VI showing a four-part texture. The staff is in 4/4 time with a key signature of two flats. The notes are E \flat 7, A \flat 7, F7(b9), B \flat 7, E \flat 6. Chord symbols E \flat 7, A \flat 7, F7(b9), B \flat 7, E \flat 6 are placed above the staff. The instrument list (trpt, alto, tenor, trom) is below.

Př. VI-a

F \flat 7 A \flat 7 F7(\flat 9) B \flat 7 F \flat 6

(trpt, alto, tenor, trom nebo trpt, alto, trom, bari)

Zvláštní případ

Příklad VII ukazuje čtyři zvláštní případy sazby, které mohou být použity ve vhodném V7 případě.

Př. VII

1 v melodii #9 (\flat 10) v melodii #11 v melodii 13 v melodii

C7(\flat 9) C7 C7 C7

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

- A. Zaranžuj danou melodii v úzké tříhlasé sazbě, dle označené techniky sazby pro každou část cvičení. Napiš každou v jiné tónině. Vyber pro každou vhodné obsazení.

Bright 4

daná melodie

mf

G m7 C7 F m7 B^b7(b9) E^b6

1. vynech 4

2. vynech 2

3. vynech 3

- B. Zaranžuj následující melodii v široké tříhlasé sazbě. Všechny označené 7 by měly být v sazbě užity.

daná melodie

Alto Sax				
Tenor Sax				
Bari Sax				

- C. Zaranžuj následující melodii pro čtyři nástroje. Využij sazby trojzvuků se zdvojením melodie spodní oktávou. Využij úzkou i širokou sazbu.

daná melodie

Trpt.				
Alto Sax				
Tenor Sax				
Trom.				

D. Zaranžuj následující melodii pro tři označené nástroje. Využij sazby uvedené ve zvláštním případě. Viz PŘ.: VII

Medium To

daná melodie

Trpt.

Alto
Sax

Tenor
Sax

PĚTIHLASÁ SAZBA (ROZŠÍŘENÍ ČTYŘHLASÉ SAZBY)

Všechny pětihlasé sazby zde popsané jsou odvozeny ze standardních sazeb probíraných v kapitole čtyřhlas soli.

V těchto pětihlasých úpravách jsou tři spodní hlasy přiděleny harmonickým tónům (jako ve čtyřhlasu), přičemž zbývající hlas zdvojuje melodii ve spodní oktávě. Příklad I ukazuje příklady pětihlasých variant úzké čtyřhlasé sazby, Drop 2, Drop 3 a Drop 2 + 4.

Všimněte si, že jestliže je určitá technika zachována po dobu celé pasáže, oktavové zdvojení melodie automaticky zůstává ve stejném hlasu.

Př. I

5 hl. úzká sazba

snížený 2 hl.

snížený 3 hl.

snížený 2 + 4 hl.

F 6 A m7 G m7 G#dim7 F 7

Jestliže se během pasáže objeví jiná sazba, může aranžér zvolit zdvojení melodie po celou dobu ve stejném hlase. To vyžaduje trochu manipulace, ale výsledná pevnost zvuku ospravedlňuje vynaloženou námahu.

Př. II

Ballad

E⁹6 G m7 D^b7 C7 F7(b9) B^b7(b9) E^b7

Trpt.

Alto Sax

Tenor Sax

Trom.

Bari Sax

úzká----- vynec. 2 ----- vynec. 2 + 4 -----

Poznámka: setrvání 8vb zdvojení melodie v partu baryton saxofonu vyžaduje křížení hlasů v posledních třech taktech.

OMEZEN Í SPODNÍCH INTERVALŮ

Existuje několik důvodů proč intervaly znějí nezřetelně (blátivě), nebo neurčitě když se vyskytují pod určitými limity. Tyto důvody souvisí s akustikou, nebo s hráčskými problémy, které mohou nastat při tvorbě určitého zvuku. Je třeba vzít na vědomí, že omezení uvedená v Příkladu I nejsou úplná. Ukazují oblasti pod kterými je psaní velmi riskantní, protože výsledný zvuk nebude znít dobře v normálním harmonickém kontextu. Očekává se, že student zná tato omezení a neporušuje je při psaní úkolů tohoto kurzu. Viz Příklad I.

Př. I

unisono neomezeně m 2 v 2 m 3 v 3 č 4

zv 4 zm 5 č 5 m 6 v 6 zm 7 m 7

v 7 oktáva neomezeně m 9 v 9 m 10 v 10

Omezení platí, když se interval vyskytuje v jednoduché formě (jsou hrány jen dvě noty), stejně jako když je součástí složitější sazby. Příklad II ukazuje příklady porušující Omezení spodních intervalů vyskytující se v akordických sazbách.

Př. II

C7 F7 E2m7

m 7 zm 5 v 3 m 3 m 7

Jestliže spodní nota sazby není základní akordický tón, je třeba předpokládat, že zní základní tón bezprostředně pod touto notou. Tento „předpokládaný základní tón“ pak určuje, jestli vznikne nebo nevznikne problém s Omezením spodních intervalů.

Př. III

Bb6 G m7

snížený 2 hlas OK špatně

(předpokládaný zákl. tón)

3.

E m7(b5) D m7 A 7 B m7(b5) F m7

4.

C 6 B b7 F #m7 A m7 E b7

5.

C 7 D 9 6 A +7 B 7 C #m7(b5)

6.

B 9 m7 C dim7 E b m7 A b7 E m7

PĚTIHLASÁ SAZBA SOLI

Až do teď měli studenti dobře porozumět pětihlasé sazbě vzniklé rozšířením čtyřhlasé sazby. Byly případy, kdy by byla vhodnější bohatší harmonická sazba, jako například když byl melodický hlas zadržán nebo v perkusivní situaci. V těchto případech, když je akordický tón v melodii, může být harmonickou tenzí nahrazeno oktavové zdvojení. Sazba, která nám vznikne, může být úzká nebo široká.

Mějte na paměti, že níže uvedené příklady uvádějí úpravu, **kteřá může vzniknout pouze v hlasu, který původně mohl zdvojit melodii ve spodní oktávě.**

Například v této souvislosti frázi „9za1“ použijeme za následujících okolností:

1 akordu je v melodii;

hlas, který normálně může hrát melodický tón (1 akordu) změníme v oktávě na 9 akordu.

Symbol „zlomku“ odkazuje pouze k následujícímu:

Vrchní číslo = melodický tón

Spodní číslo = tón ve spodním hlasu, který předtím zdvojoval melodii.

Proto zlomek 1/9 znamená totéž jako „9za1“. Podívej se na Příklad 1.

Př.: 1

Poznámka: Zlomky použité pouze pro příklady v této knize, se nedají použít při psaní akordických značek v partituře nebo partech!

Uvedené situace

Formule ukázané dále v a. a b. jsou použitelné v úzké nebo široké sazbě.

a. akordický tón v melodii

(poznámka: akord.tón/ 0 = není žádná záměna)

Maj 6 akord	1/9	3/9	5/0	6/7			
Maj 7 akord	1/9	3/9	5/13	7/13			
mi 6 akord	1/9	♭3/0	5/0	6/7			
mi 7 akord	1/9	♭3/11	5/11	♭7/0			
mi7(5b) akord	1/0	♭3/11	♭5/0	♭7/0			
Dom.7 akord	1/9	1/♭9	1/♯9	3/9	3/♭9	5/13	♭7/0
Dim. 7 akord	akord.tón/ akord.tón o velkou 2 výš						
Aug. 7 akord	1/9	3/9	3/♯11	5/♯11	♭7/0		

Př. II:

Staff 1: C6 1/9, 1/9, 3/9, 3/9, 6/7, 6/7
 close, drop 3, close, drop 2+4, close, drop 2

Staff 2: CMaj7 3/9, 5/13 (5/6), 7/13 (7/6), Cm6 1/9, 6/7

Staff 3: Cm7 1/9, b3/11, 5/11, Cm7(b5) b3/11

Staff 4: C7 1/9, 1/b9, 1/#9, 3/9, 3/b9, 5/, ak.ton/
 Cdim7 ak.t. o v.2 výš

Staff 5: C+7 1/9, 3/9, 3/#11, #5/#11

b. tenze v melodii

Maj 6 akord 7/6 9/1

Maj 7 akord 9/1 #11/3 13/5

mi 6 akord 7/6 9/1

mi 7 akord 9/1 11/ b3

mi 7(5b) akord 11/ b3

Dom. 7 akord 9/1 b9/#9 #9/ b9 #11/3 b13/#11 13/#11 13/5

Dim. 7 akord akord.tón o velkou 2 výš/ akord. tón

Aug. 7 akord b9/1 9/1 #9/1 #11/3

Př. III:

$Cm6$ $7/6$ $9/1$ $CMaj7$ $9/1$ $\#11/3$ $13/5$
 $Cm6$ $7/6$ $9/1$ $Cm7$ $9/1$ $11/b3$ $Cm7(95)$ $11/b3$
 $C7$ $9/1$ $b9/\#9$ $\#9/b9$ $\#11/3$ $b13/\#11$ $13/\#11$ $13/5$
 $Cdim7$ ak.t. o v.2 výš/ ak. ton $C+7$ $b9/1$ $9/1$ $\#9/1$ $\#11/3$

Speciální případy sazeb

Zvláštní pozornost je třeba věnovat některým speciálním případům široké sazby uvedených v Příkladu IV. Jsou zde uvedeny, protože jejich stavba nemůže být systematicky zařazena. Vhodné užití těchto, a některých dalších zvláštních případů sazeb vyžadují širší znalost harmonie.

Př. IV:

$C7(9\#9b13)$
 $\#9/b2$ Drop 2 $\#9/b9$ Drop 2+4 $b9/\#9$ Drop 2+4

Souvislé použití pětihlasu může být uvážlivě použito ve vhodných jazzových pasážích. Tato pokročilá technika by měla být zvažována, pouze pokud studentova řemeslná obratnost a hudební vkus jsou dostatečně rozvinuty, aby nebyla zneužita.

Všeobecná poznámka

Pětihlasá sazba není ve skutečnosti „lepší“ (nebo „horší“) nežli sazby obsahující odlišný počet hlasů. Jako každý jiný nápad, jsou dobré, když jsou vhodné – a naopak.

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

- A. Zaranžuj následující melodii v pětihlasé úzké sazbě. Můžeš napsat transponovaně, nebo jak zní.

Ballad

F Maj7 A7 Dm6 D7 E^b7(9) Gm7 C7(9) F Maj7

Melody

mp

Trpt

Alto Sax

Tenor Sax

Trom

Bari Sax

MELODICKÉ NEAKORDICKÉ TÓNY (APPROACHES)

Identifikace melodických neakordických tónů – MNT (stručný přehled)

MNT je součástí melodie. Jeho doba trvání je hodnota čtvrtě nebo kratší. Postupuje krokem k cílové notě, která může být akordickým tónem nebo tenzí.

Stupnicový MNT, někdy zvaný diatonický MNT, je diatonický vzhledem k tónině, nebo k současné harmonické situaci (ve které akordický sled určuje tóninu jinou, než je určena předznamenáním). Stupnicový MNT směřuje k cíli půltónovým nebo celotónovým krokem, kterýkoliv je použitelný. Je charakterizovaný vzdáleností od základního tónu akordu, který se vztahuje k dané tónině.

Viz Příklad I.

Př. I:

B \flat (S2) G7 (Sb6) C m7 (S1) (S6) B \flat Maj7 (S2)

Chromatický MNT je zpravidla neakordický a pohybuje se půltónem k cíli. Viz Příklad II.

Př. II:

B \flat (Chr.) G7 (Chr.) C m7 (Chr.) (Chr.) B \flat Maj7 (Chr.)

MNT se vyskytují v následujících modelech:

1. průchod – postupuje krokem mezi dvěma tóny různé výšky
2. střídavý tón – postupuje k sousednímu tónu a pak se vrací k původnímu tónu; pohyb může být směrem dolů – spodní střídavý tón, směrem vzhůru – vrchní střídavý tón.
3. nepřipravený (opuštěný) střídavý tón – je tvořen pauzou, skokem nebo opakováním tónu stejné výšky.
4. následně postupující tóny – sestává se z nepřerušené série dvou not stejné délky. Následné MNT mohou být: dvojité chromatický nebo nepřímý
 - a) Dvojitý chromatický MNT se skládá ze dvou not, které postupují k cíli následnými půltónovými kroky stejným směrem.
 - b) Kombinovaný MNT se skládá ze dvou not, které postupují k cíli protipohybem; mohou být kombinací diatonických a/ nebo chromatickým postupů.

Příklad III ukazuje výše zmíněné MNT.

Př. III:

The image displays five musical examples of MNT harmonization techniques, each on a single staff in treble clef:

- Průchod:** A 4/4 measure with a C6 chord above. The melody consists of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5.
- Střídávavý tón:** A 3/4 measure with chords F, A m7, G m7, C7, and F above. The melody consists of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5.
- Nepřipravený (opuštěný) tón:** A 3/4 measure with chords A, C#m, D, and A above. The melody consists of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5.
- Dvojitý chromatický průchod:** A 4/4 measure with chords E m7(b5), E♭Maj7, D m7, and C m7 above. The melody consists of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5.
- kombinovaný postup:** A 12/8 measure with a G m7 chord above. The melody consists of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5.

Harmonizace MNT

MNT se harmonizují tak, že spodní hlasy zachovávají pohyb melodie. Kdykoliv je výběr z více možností harmonizace, vyřad' tu, v jejímž důsledku má kterýkoliv ze spodních hlasů v MNT stejné tóny jako je cílový tón. Toto je důležité, protože je zpravidla obtížné pro dechaře dodržovat stejnou artikulaci, kterou má pohybující se melodie, když jejich hlas je složen z opakovaných tónů. Akordy vyplývající z harmonizace MNT směřují tak rychle k harmonii cílových not, že uchu nevadí, když jsou v konfliktu se základní harmonií pasáže. Proto, pokud není tempo extrémně pomalé, tyto MNT akordy nezobrazujeme v partech rytmické sekce. Existují různé metody harmonizace MNT. O jejich vhodnosti rozhoduje analýza melodických tónů, které mají být harmonizovány a uvážlivost (vkus) aranžéra. Ve všech způsobech harmonizace **jako první krok určíme cílovou notu**. Teprve když toto učiníme, zvažujeme možnosti harmonizací MNT. Musíte vědět, kam směřujete, předtím, než se rozhodnete, jak to učiníte! Studentům může tento postup připadat jako „práce pozpátku“.

Následující harmonizační techniky mohou být standardně použity:

1. Diatonická (nebo stupnicová)
2. Chromatická
3. Dvojitě chromatická
4. Paralelní
5. Dominantní
6. Kombinovaná (odvozena z předešlých pěti)

Diatonická harmonizace je neúčinnější, když oba tj. melodický i harmonický hlas jsou diatonické v tónině nebo v současné harmonické situaci. V této metodě se každý spodní hlas pohybuje diatonickým krokem k cílové notě.
Viz Příklad IV.

Př. IV: F A m7

Chromatická harmonizace se užije v hlase chromaticky postupujícím bez ohledu na tóninu. V této metodě se každý spodní hlas pohybuje půltónovým krokem k cílovému tónu.
Viz Příklad V.

Př. V: B \flat 7 C m7 D m7

Dvojitě chromatická harmonizace se užije při harmonizaci dvou chromatických kroků. V této metodě se každý spodní hlas pohybuje dvěma chromatickými kroky k cílovému tónu.
Viz Příklad VI.

Př. VI: F \sharp m7(25) F Δ 7 E m7 D m7

Paralelní harmonizace můžeme použít na kterýkoliv melodický tón. Toto je nejlepší způsob harmonizace MNT, které vedou k cílovému tónu a jsou harmonizovány zmenšeným septakordem. V této metodě se každý spodní hlas pohybuje o stejný počet půltónů k cílovému tónu jako melodie. (z toho je patrné, že chromatická harmonizace je formou paralelní harmonizace.)
Viz Příklad VII.

Př. VII:

Poznámka: Toto je diatonický i paralelní akord

Dominantní harmonizace se týká vedení postupujících hlasů přes dominantní septakord, který je dominantou k cílovému akordu. Postupující tón musí být akordickým tónem dominantního akordu nebo jeho tenzí. Dominantní septakord může být v základní formě, nebo alterovaný, čímž se vyhneme opakování tónů ve spodních hlasech; nejčastěji se užívá V7b9. Viz Příklad VIII.

Př. V:

Kombinovaná harmonizace se užije na nepřímo postupující hlasy. Technika se týká harmonizace každého postupujícího hlasu, i když je třeba jen jeden. Dva MNT mohou, ale nemusí, být harmonizovány stejně. Viz Příklad IX.

Př. IX:

Nezávislá melodie

Nezávislá melodie nabízí jiné možnosti harmonizace postupujících not. Není to lepší, ani horší řešení MNT; je to pouze alternativa, se kterou získáme jiný zvuk. V této metodě spodní hlasy zůstávají (nebo někdy jsou nahrazeny pauzou) když se melodie pohybuje. Nezávislá melodie je dobře účinná tam, kde je možno oslabit „drive“, anebo v předtaktí. Viz Příklad X.

Př.X:

The musical notation for Example X is presented in two staves, treble and bass clef, in 4/4 time. The key signature has one flat (B-flat). The melody in the treble clef consists of three measures: a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. The bass clef accompaniment consists of three measures: a half note chord (F3, Bb2, D3), a half note chord (G2, Bb2, D3), and a half note chord (F2, Ab2, C3). Above the treble staff, the chords are labeled: A m7, G m7, and F Maj7.

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

Zharmonizuj následující melodie v úzké čtyřhlasé sazbě. Označ každý postupující tón malou šipkou a přijatelně ho harmonizuj, podle instrukcí.

1. Diatonické průchody

C⁶ F⁶ D⁷ E⁷

2. Chromatické průchody

C⁷ F^{m7} B^{b7} E^bMaj⁷

3. Dvojité chromatické průchody

C⁶ A⁷ D^{m7} G⁷ C⁷

ROZPROSTŘENÁ SAZBA HLASŮ (SPREAD VOICINGS)

Rozprostřenou sazbu hlasů docílíme bohatší zvuk kterékoliv harmonizační techniky, kterou jsme probírali v předešlých lekcích. Jsou charakterizovány poměrně širokými intervaly, které vytvářejí jejich strukturu. Jsou zpravidla užívány k harmonizaci podehrávek, a při perkusivních nebo relativně statických melodických linkách. Při tvorbě rozprostřené sazby musí studenti dbát na to, aby nástroje zněly vyrovnaně a pojily se s ostatními nástroji. Ověření v kapitole o instrumentaci může být nápomocné. Neustálou pozornost je třeba věnovat Omezení spodních intervalů, stejně jako omezení týkající se intervalu snížené 9, jak bylo zmíněno v Drop 2 v kapitole čtyřhlas soli. (Pilný a talentovaný aranžér bude nakonec schopen psát s malým, nebo úplně bez vědomí pravidel, i když tato pravidla je třeba mít nejprve pevně uložena v paměti). Rozprostřené sazby dávají více příležitostí pro kreativitu, ale i pro omyl, než standardní sazby, o nichž jsme hovořili dříve. Proto je studentům doporučeno dbát informací a omezení uvedených v této kapitole. Usnadní jim a pomohou bezpečně vytvořit pasáže v rozprostřené sazbě.

Čtyřhlasá rozprostřená sazba s danou melodií

Přiděl melodickou linku v celém rozsahu nejvyššímu hlasu.

Dále harmonizuj následujícím způsobem. Základní tón akordu je dán do nejnižšího hlasu, pokud akordická značka vyjadřuje obrat (lomená značka), v tom případě je v nejnižším hlasu tón přidělen označením za lomítkem.

Napiš si celý part nejnižšího hlasu, než začneš vyplňovat střední hlasy.

Je dobré, když vytvoříte protipohyb mezi spodním hlasem a melodií.

Viz Př.:I

Př. I

AbΔ7 Ab6 Bbm7 B°7 Ab7/C Db7

Zdvojení kterýchkoliv dvou hlasů (v unisonu nebo v oktávě) nemůže být provedeno pokud není vyžadováno danou melodií, a / nebo pokud není vyžadován trojzvuk. Interval nejčastěji se vyskytující mezi dvěma nejnižšími hlasy jsou čistá kvinta, velká, malá nebo zmenšená septima a velká nebo malá decima.

Tyto spodní intervaly mají tendenci charakterizovat zvuk rozprostřené sazby, obzvláště pokud je akord v základním obratu.

Interval mezi dvěma nejnižšími hlasy může překlenout jakýkoliv rozsah od malé tercie (pozor na omezení nízkých intervalů!) do decimy (i když to může občas být roztaženo na 12 nebo větší interval). Interval mezi kterýmikoliv dvěma vrchními hlasy může být v rozsahu od malé 2 do velké 7. (výjimka: minimální rozsah mezi melodií a druhým hlasem může být velká 2.)

Středním dvěma hlasům jsou zpravidla přiděleny následující dva akordické tóny. (oba tóny mohou být v obou hlasech.)

- a) 7 & 3 (10)
- b) 5 & 3 (10)
- c) 6 & 3 (10)
- d) 5 & 6
- e) 5 & 7

Viz příklad II:

Př. II

A^bΔ7 A^b6 B^bm7 B^o7 A^b7/C D^b7

Výjimku z pravidla o oktávovém zdvojení tvoří jakýkoliv druh septakordu v základním obratu. Pokud je 3 nebo 7 v melodii může být vynechána 5 a melodie může být zdvojena ve spodní oktávě ve třetím hlase; zbývající akordický tón je přidělen druhému hlasu.

Viz příklad III.

Př. III

A^bΔ7 B^b7 nebo B^b+7 G m7 F[#]dm7

Čtyřhlasá rozprostřená sazba bez dané melodie

Harmonické podehrávky tvoří aranžér k podpoře dalšího nástroje/nástrojů nebo hlasu/hlasů které mohou tvořit v melodii.

Začni umístěním základního tónu (nebo jiné spodní noty, pokud je akord hrán v obratu) do nejnižšího hlasu.

Dále dej vhodné akordické tóny do dvou středních hlasů. Pokud je to možné měly by být v těchto partech hlasy vedeny krokem nebo zadržovány. (odkaz na předcházející příklad II.)

Viz příklad IV.

Př. IV

Alto Sax

Tenor Sax

Trom

Bari Sax

Poznámka: společné tóny mohou být svázané nebo opakovány

Nakonec je vrchní hlas přidělen zbývajícím akordickému tónu.

Viz příklad V.

Př. V

Alto Sax

Tenor Sax

Trom

Bari Sax

Povšimněte si, že většina dobrých čtyřhlasých rozprostřených sazeb užívá pouze akordické tóny. I když náhoda (umělecká nebo reálná) občas předpokládá zařazení použitelných tenzí.

Jestliže je použita tenze v rozprostřené čtyřhlasé sazbě, měla by

- a) být zvolena velmi opatrně, a
- b) být dána do vrchního hlasu.

Viz příklad VI.

Př. VI

B^bΔ7 G m7 A m7 D7 G m7 G7

The musical score consists of four staves: Alto Sax, Tenor Sax, Trombone, and Bari Sax. The key signature has two flats (Bb and Eb) and the time signature is 4/4. The chord progression is B^bΔ7, G m7, A m7, D7, G m7, G7. The Alto Sax part shows a fingering of (9) for the first measure and (13) for the last measure. The Trombone and Bari Sax parts show a slur over the last two measures, indicating a sustained interval.

Pětihlasá rozprostřená sazba s danou melodií

Jednoduchý (ale účinný) způsob psaní rozprostřené pětihlasé sazby s danou melodií je vytvořit čtyřhlasou sazbu pod každou melodickou notou, podle následujících pravidel.

1. Dej celou melodickou frázi do vrchního hlasu
2. Dbej doporučení již zmíněných v diskusi o rozprostřené čtyřhlasé sazbě, vytvoř vhodnou linku pro spodní hlas
3. Kombinuj zbývající tři hlasy se spodním, tak abys vytvořil rozprostřenou čtyřhlasou sazbu. Měj na paměti, že žádný ze spodních hlasů nesmí být s melodií v menším intervalu než velká 2

Poznámka: Pokud je čtyřhlasý akord nutný, oktavové zdvojení může být mezi melodií a kterýmkoliv spodním hlasem. Jestliže akordická značka vyjadřuje pětihlasý akord, všech pět hlasů by mělo být užito. Viz příklad VIII a VIIIa.

Př. VIII

Trpt

Alto Sax

Tenor Sax

Trom

Bari Sax

A m7 D7(9) G m11 C 7sus4 F Δ7

Všimni si protipohybu mezi trubkou a barytonem

Pf. VIII-a

Am7 D7(9) Gm11 C7sus4 FΔ7

Trpt

Alto Sax

Tenor Sax

Trom

Bari Sax

The musical score consists of five staves, each representing a different saxophone part. The key signature is one flat (Bb) and the time signature is 4/4. The music is divided into two measures. The first measure contains four chords: Am7, D7(9), Gm11, and C7sus4. The second measure contains the chord FΔ7. Each note in the score is marked with an accent (>) and a breath mark (v). The Trpt part is in the treble clef, while the other four parts (Alto Sax, Tenor Sax, Trom, and Bari Sax) are in the bass clef.

Pětihlasá rozprostřená sazba bez dané melodie

Pokud chceš vytvořit rozprostřenou pětihlasou sazbu bez dané melodie, pokračuj následujícími kroky.

1. Vytvoř čtyřhlasou sazbu pro spodní čtyři hlasy
2. Dej do zbývajícího hlasu vhodnou notu. Ujistí se, že je výš než ostatní hlasy. Může mu být dána pátá nota (akordický tón nebo použitelná tenze), nebo může zdvojit jiný hlas (v oktávě).

Viz příklad IX aIXa.

Př. IX

B m7(♯5) E 7(♯9) A m7 D7(♭9) G m7 C7(♯9) F Δ7

Trpt

Alto Sax

Tenor Sax

Trom

Bari Sax

Př. IX-a

B m7(♭5) E 7^{#11} A m7 D7^{#11} G m7 C7^{#11} F Δ9

Trpt

Alto Sax

Tenor Sax

Trom

Bari Sax

Jiná metoda je začít s tříhlasou rozprostřenou sazbou, využívající tři nejnižší hlasy. Funkcí tříhlasé rozprostřené sazby je vytvořit velmi čisté harmonické vyjádření s minimálním počtem hlasů. Následující seznam ukazuje skupiny akordických tónů ve vzestupném pořadí, obsahující nejběžnější tvorbu tříhlasé sazby.

- a. 1, 5, 3 (10) nebo 1, 3 (10), 5
- b. 1, 7, 3 (10) nebo 1, 3 (10), 7
- c. 1, 6, 3 (10) nebo 1, 3 (10), 6

Jestliže je označen obrat, rozprostřená tříhlasá sazba je obvykle výš o interval 5 a/nebo 6

- d. 3, 1, 5
- e. 5, 3, 1
- f. 7, 3, 1 (užívá se jen s malou 7, protože interval malé 9 je zakázán)

Př. X

G^Δ7 G^Δdim7 A m7 A^Δdim7 B m7 E7

Trpt

Alto Sax

Tenor Sax

Trom

Bari Sax

K doplnění pětihlasé sazby vytvořené z rozprostřeného trojhlasu přiděl zbývající dva hlasy akordickým tónům, nebo možným tenzím. Dobrý nápad je dát nejméně jeden z těchto partů nepoužitému akordickému tónu.

Viz příklad XI.

Př. XI

Rozprostřený trojhlas

Tato sazba, která obsahuje pouze 1, 3 a 5 akordu může být napsána pro tři nebo více hlasů. Všechny tři akordické tóny musí být použity v jakékoliv tříhlasé sazbě.

Interval mezi nejnižšími dvěma hlasy by neměl být menší než 5.

Je zřejmé, že v rozšířeném trojhlasu nemůže být žádné zdvojení.

V rozprostřené čtyřhlasé sazbě je běžnější zdvojení základního tónu nebo 5 než 3.

V rozprostřené pětihlasé sazbě nemůže být více než jedno zdvojení 3.

Viz příklad XII.

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

- A. Harmonizuj danou melodii tak, aby výsledná sazba byla rozprostřený čtyřhlas.
Napiš, jak zní.

E^bΔ7 E dim7 F m7 D7/F[#] G m7 C7(b9)

- B. Doplň rozprostřenou sazbu nad danou melodií baryton saxofonu. Napiš transponovaně.
(Akordické značky jsou zapsány „in C“ – jak znějí)

B^bΔ7 A dim7 D m7(b5)/A^b G+7 G^bΔ7 F7 E7(b5)

- C. Vytvoř podehrávky v rozprostřené sazbě podle předepsaného harmonického schématu. Využij rytmických anticipací a zpoždění. Napiš vhodné aranžmá rytmiky. Můžeš napsat, jak zní nebo transponovaně.

Moderate Swing 4

The musical score is arranged in a standard orchestral layout. At the top, there are four empty staves for Trpt, Tenor Sax, Trom, and Bari Sax. Below these is the 'Given Chords' staff, which shows a sequence of seven chords over four measures: B m7(9), E 7(#9), A m7(9), D 7(#9), G m7(b5), C 7(#9), and F 7. The 'Guitar' staff is empty. The 'Piano' section consists of two staves (treble and bass clef) with a brace on the left. The 'Bass' and 'Drums' staves are also empty. The key signature is one flat (Bb) and the time signature is 4/4.

D. Harmonizuj danou melodii tak, že vytvoříš pětihlasou rozprostřenou sazbu.
Napiš, jak zní.

G 7(#9)
A^b7(#9)
A m7
B^b9(13)
A 9(13)
A^b7
G^Δ7,13

E. Doplň rozprostřenou sazbu nad danou melodií baryton saxofonu. Napiš, jak zní. Dbej na to, aby trubka a baryton saxofon postupovali vždy v protipohybu.

A^b7
B^bm7
C m7
D^b7
E^b7sus4

F. Vytvoř trojhlasé podehrávky v rozprostřené sazbě podle daného harmonického schématu (tak aby vyjadřovaly plně harmonickou značku). Využij rytmických anticipací a zpoždění. Napiš vhodné aranžmá rytmiky. Můžeš napsat, jak zní nebo transponovaně.

Slow Swing

The musical score is organized into a system with the following parts from top to bottom:

- Alto Sax
- Tenor Sax
- Bari Sax
- Given Chords: A single staff in 4/4 time with a key signature of one flat (Bb). It contains eight chords, each marked with a diamond symbol: F Δ 7, F \sharp dim7, Gm7, G \sharp dim7, Am7, D7, Gm7, and Gb7.
- Guitar
- Piano (represented by a grand staff with a brace on the left)
- Bass
- Drums

G. Zaranžuj tuto frázi s použitím čtyřhlasé rozprostřené sazby v trojzvucích. Napiš vhodné aranžmá rytmiky. (Využij obě možnosti harmonizace melodických tónů).

Bright Rock

The musical score is for a piece titled "Bright Rock" in 4/4 time, key of D major. It features a trumpet solo in the first staff, followed by tenor saxophone, trombone, and baritone saxophone staves. A four-part harmony is indicated by the label "daná harmonie" and the notes C, F, D, G. The guitar, piano, bass, and drums staves are also present but empty.

Trumpet Solo: The melody starts with a *mf* dynamic, moving from D4 to E4, F#4, G4, A4, B4, C5, then a whole rest. The second measure starts with a *f* dynamic, moving from D4 to E4, F#4, G4, A4, B4, C5, then a whole rest. The third measure starts with a *f* dynamic, moving from D4 to E4, F#4, G4, A4, B4, C5, then a whole rest. The fourth measure starts with a *f* dynamic, moving from D4 to E4, F#4, G4, A4, B4, C5, then a whole rest.

Four-part Harmony: The notes C, F, D, and G are indicated above the staff, corresponding to the four parts of the harmony.

Other Instruments: Tenor Sax., Trom., Baritone Sax., Guitar, Piano, Bass, and Drums staves are present but empty.

ROZVRŽENÍ ARANŽMÁ

Interpret, producent, nebo nejčastěji aranžér určují plán aranžmá.
Při rozvržení aranžmá zvažuje:

- A. Úvod
 - 1. délka
 - 2. složitost, komplikovanost
 - 3. vztah ke skladbě (skladbám)
 - a) melodický?
 - b) harmonický?
 - c) rytmický?
 - d) žádný?
- B. Celková délka
 - 1. počet verzí, chorusů (refrénů), meziher atd.
- C. Stanovení melodie
 - 1. co je použitelné
 - 2. kdo (co) jí bude hrát?
 - 3. použít improvizaci?
 - 4. faktor pestrosti, zajímavosti
 - 5. faktor výdrže
- D. Emoční / dynamická podoba
 - 1. přímá, rovná linie?
 - 2. nepřetržitá gradace k vrcholu?
 - 3. dlouhá příprava vrcholu, pak rychle dolu?
 - 4. více vrcholů?
 - 5. oblouk?
 - 6. modulace?
 - 7. změna „groovu“ rytmiky?
- E. Závěr
 - 1. hlasitý nebo tichý?
 - 2. závěrečná „tečka“ nebo držený akord?
 - 3. fade (průběžné ztišování)
 - 4. vztah k předešlému materiálu, včetně úvodu
 - a) melodický?
 - b) harmonický?
 - c) rytmický?
 - d) žádný?

Aranžér by měl mít představu, jakkoliv obecnou, o formě aranžmá než začne pracovat na partituře. Někteří aranžéři si malují přesné diagramy, které znázorní detaily postupů, než začnou psát noty na papír. Jiní si v duchu připravují a přehrávají aranžmá, než ho začnou psát.

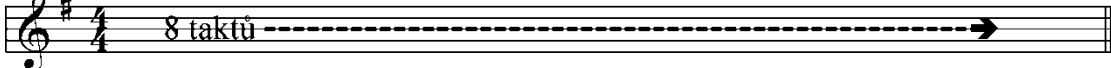
Mnoho aranžérů používá piano nebo jiný nástroj při práci, aby si vyzkoušeli, která z vytvořených možností bude ta nejlepší.

Studentům tohoto kurzu postačí vytvořit si jednoduchý diagram, který zobrazí:

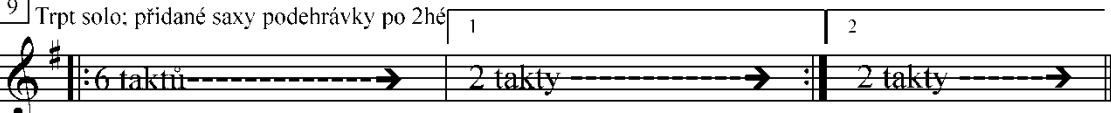
- a. délku úvodu
- b. umístění každé verze, chorus nebo jiných formálních elementů
- c. délku závěru
- d. předznamenání a umístění modulace (modulací)
- e. čísla (písmena) pro zkoušení

Viz Příklad 1:

Intro: unisono, saxofony, repetované figury

9 Prvních 16:
Trpt solo: přidané saxy podehrávky po 2hé

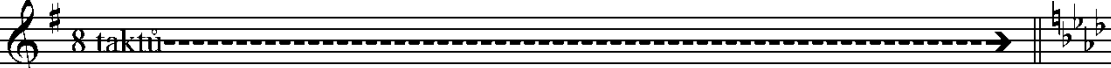
19 Spojka: alto soli, trombonem & saxofony podehrávky

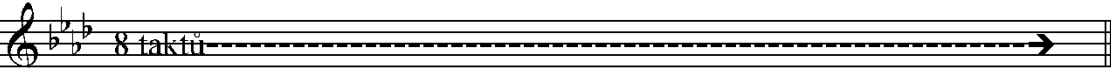
27 Závěrečných 8: celý orchestr

35 Spojka: guitar solo (ad lib) (1 taktová modulace)

43 Závěrečných 8: celý orchestr

51 Závěrečná dohra (vytvořena z Intro)

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

1. Vyber si skladbu pro svůj závěrečný projekt
2. Vytvoř koncepci, která bude odpovídat zadání učitele
3. Snaž se v duchu si představit, jakou formu aranžmá zvolíš. Představ si jaký zážitek bude mít posluchač při provedení aranžmá. Pokud se ti nebude líbit co „slyšíš“ změň to.
4. Vytvoř skicu nebo diagram tvého aranžmá podobně jako v Příkladu 1.

ZÁKLADNÍ ZPŮSOBY ARTIKULACE

Vhodné užití artikulace pomáhá zajistit, aby aranžérový představy byly co nejvěrněji předány hudebníkovi, který interpretuje skladbu.

Aranžér, který užije nedostatečnou nebo nevhodnou artikulaci ztratí při zkoušení spoustu času vysvětlováním a předzpěvováním toho, co mohlo být napsáno v partituru a v partech. Také tím riskuje, že možná také jeho aranžmá nebude pořádně provedeno. V této kapitole není nic revolučního. Užití tradičních způsobů psaní artikulace užívá stále shodné a platné dostupné prostředky, které užívali již hudebníci jako Mozart, Stravinský, Ellington nebo John Williams. Jsou účinné při vyjadřování většiny způsobů artikulace ve všech stylech hudby.

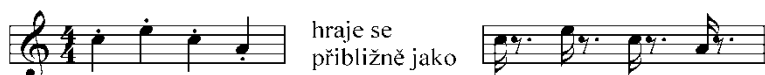
Omezené ovládnutí řeči, která je schopna vyjádřit původní a / nebo úplnou představu vede ke ztrátě schopnosti představit si cokoliv nového. To by měl být hlavní, nejdůležitější důvod proč by měl student pracovat na řádném vypracování artikulační partu.

Schopnost napsat vhodnou artikulaci vyžaduje čas a úsilí. Každý profesionální aranžér musí občas strávit čas rozhodováním jaké, pokud nějaké, artikulační označení použít. To často umožňuje více než jedno řešení problému.

Tato kapitola se zabývá především artikulací pro dechové nástroje. Nástroje jiných skupin některé z těchto způsobů artikulace využívají také.

1. Každá nota bez artikulačního znaménka má nasazení, které je v souladu s dynamikou a stylem hrané pasáže. Nota zní v plné délce její hodnoty.
2. Tečka nad notou, jejíž délka je čtvrtka nebo kratší, označuje „staccato“. Existují různé definice staccato, ale pro potřebu aranžéra staccato znamená krátkou notu. Viz Příklad I.

Př. I

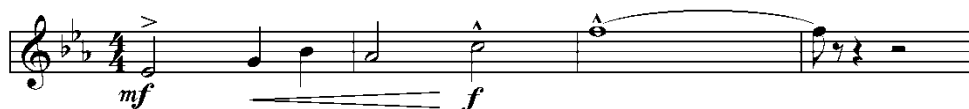
3. Normální akcent nad notou označuje, že nota je hrána s ostřejším nasazením, ve vztahu k dynamice a stylu hrané pasáže. Akcent nemění délku trvání noty. Normální akcent může být použit ve kterékoliv dynamice. Viz Příklad II.

Př. II

4. Existuje i označení ostrého akcentu. V různých učebnicích má různé označení; v této učebnici budeme užívat označení „sforzando“. Sforzando využijeme v situaci, která vyžaduje ostřejší nasazení než je normální akcent. Jeho užití není vhodné při dynamice nižší než mf. Nezapomeň: Žádný akcent nemění délku trvání tónu. Viz Příklad III.

Př. III

5. Pro označení akcentu a zkrácení trvání tónu, jehož hodnota je čtvrtka nebo kratší, užijeme značku staccato nad notou s akcentem nad tečkou.
Viz Příklad IV.

Př. IV

hraje se
přibližně jako

6. Oblouček nad skupinou dvou a více not označuje nepřerušovaný tok zvuku. Oblouček je přerušěn čímkoliv, co přeruší tok zvuku např. staccatovaná nota, pauza nebo akcentovaná nota.
Viz Příklad V.

Př: V

Ukončení jednoho obloučku, po kterém následuje další oblouček, může (ale nemusí) označovat místo pro nádech. Nový oblouček určitě označuje nové nasazení (jazykem), ale nutně neznamená akcent. K zajištění nádechu mezi sousedními obloučky užíváme znaménko na označení nádechu. Označení nádechu má podobu čárky umístěné nad notovou osnovou před začátkem následujícího obloučku.

Viz Příklad VI.

Př: VI

hraje se
přibližně jako

Je důležité neplést si oblouček s označení fráze, které nemá logické užití v hudbě pro dechové nástroje.

Termín „frázování“ se správně vztahuje k interpretaci hudební pasáže.

Dobré a důsledné frázování vyplývá ze správné notace, s přihlédnutím k dynamice a artikulaci.

7. Normální akcent může být použit pod obloučkem k označení akcentace noty bez přerušování plynulého toku zvuku.
Viz Příklad VII.

Některé dobré rady

Od této chvíle se snažte využívat způsoby artikulace pro dechové nástroje ve všech aranžmá, která napíšete. Zápis v partituře a v jednotlivých partech musí být identické. Nenechte se odradit hráči (a dalšími), kteří tvrdí, že artikulace není potřebná, nebo že vlastní poznámky jsou dostačující. Nenechte se znechutit, pokud vaše první pokusy nebudou plně úspěšné. Trvejte na tom, aby vaše hudba byla hrána, tak jak je napsána. Pouze tehdy budete schopni určit, jestli se vaše psaní shoduje s vaší představou. Váš závěrečný projekt by měl reflektovat informace uvedené v této kapitole.

ZDOBNĚNÍ MELODIE

Zdobení melodie užívají aranžéři při vytváření variací existující melodie, sóla a podehrávek. Tyto variace se užívají pro vytvoření zajímavější melodie, nebo k úpravě melodie do určitého hudebního stylu. Je to jedna z kompozičních technik, která je nezbytná pro aranžérovu zručnost.

Pro většinu účelů, včetně uspokojení požadavků tohoto kurzu, nesmí zdobení zastřít nebo zkomolit původní melodii k nepoznání.

Jedna metoda vytváření melodického zdobení je pomocí vložení melodických neakordických tónů. Kterýkoliv z MNT (které byly probírány dříve) může být aranžérem využit.

Ukázky užití standardních postupů pro účely zdobení jsou předvedeny v Příkladu I.

Př: I

originální melodie

ozdobená verze

průchod obkročný spodní stř. dvojitý chrom. vrchní stř. odskok

Tónu může předcházet akordický tón odvozený z akordu, který se vztahuje k předcházejícímu melodickému tónu. Viz Příklad II.

Př: II

originální melodie

ozdobená verze

Ozdobení akordického tónu může být spojeno s následujícím melodickým tónem jedním nebo více akordickými doškálnými tóny.
Viz Příklad III.

Př: III

C Δ 7 C7 F7 F \sharp dim7

originální melodie

jednoduché zdobení

zdobení tóny doškálné stupnice

Detailed description: This musical example is in 4/4 time and consists of four measures. The original melody (top staff) has notes C4, G4, F4, and E4. The simple decoration (middle staff) adds eighth notes: G4-A4-B4, F4-G4-A4, G4-F4-E4, and D4-E4-F4. The decorated tones with diatonic scale runs (bottom staff) show a descending eighth-note scale for each chord: C4-B4-A4-G4 (triple), G4-F4-E4-D4 (triple), F4-E4-D4-C4 (triple), and E4-D4-C4-B3 (triple).

Další metodou je užití akordických rozkladů zajišťující pohyb, když je daná melodie statická. Noty rozkladů jsou odvozeny z harmonického označení. Rozklady zpravidla začínají po hlavní melodické notě, která je natolik dlouhá, že je posluchačem dostatečně vnímána.
Viz Příklad IV.

Př: IV

B m7(\flat 5) F7 A m7 D7(\flat 9)

originální melodie

ozdobená verze

Detailed description: This musical example is in 3/4 time and consists of four measures. The original melody (top staff) has notes B3, F4, A4, and D5. The decorated version (bottom staff) adds chordal breakdowns: B3-A3-G3 (triple), F4-E4-D4 (triple), A4-G4-F4 (triple), and D5-C5-B4 (triple).

Anticipace a zpoždění jsou také užívány k obměňování melodie.
Viz Příklad V.

Př: V

C Δ 7 C7 F7 F \sharp dim7

originální melodie

ozdobená verze

Detailed description: This musical example is in 4/4 time and consists of four measures. The original melody (top staff) has notes C4, G4, F4, and E4. The decorated version (bottom staff) uses anticipations and delays: C4 (anticipation), G4 (anticipation), F4 (anticipation), and E4 (anticipation).

Zopakování tónu dodává rytmickou zajímavost bez změny výšky tónu.
Viz Příklad VI.

Př: VI

$E^b\Delta 7$ $G m7$ $F m7$

originální melodie

ozdobená verze

Tyto různé techniky zdobení mohou být různě spolu kombinovány.
Viz Příklad VII.

Př: VII

$G\Delta 7$ $D m7$ $G7$ $D^b9(\#11)$ $C\Delta 7$ $A m7$ $F9$

originální melodie

ozdobená verze

Aranžér neustále experimentuje se způsoby, kterými zvyšuje účinnost melodie.

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

Ozdoť danou melodií šesti různými způsoby. Neharmonizuj. Napiš artikulaci pro každé zdobení tak, jak bude hráno dechovým nástrojem.

Nepiš akordické značky do své práce.

A m7 D7 G Δ7 C#m7(♭5) F#7sus4 B m7 B m6

1.

2.

3.

4.

5.

6.

PODEHRÁVKY TVOŘENÉ CHARAKTERISTICKÝMI TÓNY (GUIDE TONES)

Charakteristické tóny tvoří vynikající základ pro tvorbu účinných unisono podehrávek. Vytvářejí kontrapunktickou melodickou linku, která vychází z harmonické progresse. Aranžér má zájem aby podehrávky byly napsány tak, aby se vyhnul proplétání se psanou melodií. Ideální je, aby se podehrávky s melodií nezdvojovaly v rozsahu, barvě nebo dynamice.

Charakteristickými tóny vytváříme hlasy vedené od jednoho akordu k následujícímu krokem nebo společnými tóny.

Viz Příklad I a I-a.

Př. I

G^Δ7 D^b7 C^Δ7 C6 C m7 C m6 G^Δ9

Poznámka: stejné noty mohou být svázané nebo zopakovány

Př. Ia

Dva příklady melodického hlasu na stejnou harmonickou progresi.

V průběhu trvání akordu mohou charakteristické tóny postupovat k jinému akordickému tónu, který se ve výsledku stane částí podehrávek, a musí být veden, jak je ukázáno níže.

Viz Příklad II.

Př. II

G^Δ7 D^b7 C^Δ7 C6 C m7 C m6 G^Δ9

Poznámka: Tato melodická linka může stoupat nebo klesat.

Podívejme se na zajímavou situaci, která může být ukryta uvnitř harmonické progresse. Například může být protipohyb mezi základní (basovou) linkou a podehrávkou tvořenou průchodnými tóny při akordickém sledu I maj7, II min7, III min7, ve kterémžto případě basová linka postupuje stoupajícími kroky.

Linka podehrávky může začínat 7, 5, 3, a postupuje klesajícími kroky.

Viz Příklad III.

Př. III

C Δ 7 Dm7 Em7 nebo C Δ 7 Dm7 Em7

Průběh směru může být přerušen, jestliže podehrávka pokračuje:

- po I akord
- po pauze
- po ukončení fráze

Viz Příklad IV.

Př. IVa

Fm7 B \flat 7 F \flat Δ 7 Gm7 C7 F Δ 7

Př. IVb

C Δ 7 C7 F7 Fm7 Em7 A7

Př. IVc

Am7 D7(b9) Dm7 G7(b9) C Δ 7 C6 Cm7 Cm6

Zkušenější aranžér může eliminovat prvek předvídatelnosti v podehrávkové lince užitím tenzí při její tvorbě.

Viz Příklad V.

Př. V

C9 F+7 Em7 D \flat 9 Cm9
(#11) (9) (11) (#11) (11)

Příklad VI ukazuje sedm podehrávkových linek vytvořených na stejný sled akordů.
Mohou být vytvořeny i další linky podle tohoto harmonického sledu.

Př. VI

a. $C^{\Delta 7}$ $C^{\#dim7}$ $Dm7$ $B7$ $Em7(b5)$ $A7$

b.

c.

d. (b9)

e. (#11)

f. (#9)

g. A^{+7} $A7$
(ak.tón
o v.2 výš)

Podehrávky mohou být oživeny vkusným přidáním melodických ozdob. Obecně oživení použijeme v místě, kde se daná melodie zastaví na dlouhé notě, nebo když nezní (pauza).
Viz Příklad VII.

Př. VII

Lead

Melodické podehrávky

B m7(b5) B \flat m7 A m7(no5)

B \flat m7 A m7(no5) A \flat dim7

G m7 F \sharp dim7 G m7 G \sharp m7 A m7 B m7 B \flat m7 atd.

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

- A. Napiš šest různých podehrávek na dané harmonické schéma. První tři budou bez melodických ozdob; zbývající tři mohou využít melodického zdobení.

G m7(b5) C 7(9) F m7(b5) B \flat 7(#9) E \flat m7(b5) A \flat 7(#9) D \flat Δ 7 D \flat 6

1.

2.

3.

4.

5.

6.

- B. Napiš podehrávky doprovázející danou melodii. Vytvoř vhodné melodické zdobení. Doplň artikulaci do podehrávek. (Melodii hraje trubka; podehrávky hrají alt sax, tenor sax a trombon v unisonu. Doplň vhodnou dynamiku.)

Ballad

Trpt.

Alto,
Tenor,
Trom.

Chords: $E^{\flat}\Delta 7$, $E^{\flat}7$, $A^{\flat}\Delta 7$, $A^{\flat}6$, $F7sus4$, $F7$, $B^{\flat}7$

Chords: $Dm7$, $G7$, $Cm6$, $E^{\flat}7/B^{\flat}$, $A^{\flat}\Delta 7$, $C9$, $C7(\frac{b9}{\sharp 5})$, $C^{\flat}7(b6)$, $B^{\flat}7$

atd.

ZDOBENÍ VNITŘNÍCH HLASŮ (v rozprostřené sazbě)

Při rozprostřené sazbě podehrávek může aranžér na ležících akordech dodat vnitřním hlasům určitou aktivitu užitím principů melodického zdobení v jednom nebo více hlasech.

Postup je jednoduchý:

1. vytvoř normálním způsobem podehrávky
2. označ si místo, kde bude u některého z vnitřních hlasů žádoucí pohyb (melodie se zastaví nebo má pauzu)
3. Vyber vnitřní hlas, který je v dobré poloze pro pohyb
4. Ve zvoleném místě ozdob melodickou linku. Vyvaruj se samostatným anticipacím nebo opožděným nástupům.
5. Opakuj postup ve stejném, nebo v jiném hlase na dalších místech podehrávky kde ho lze použít.
6. Viz Příklady I a I-a.

Př. I

Ballad Tempo

A m7 D7(⁹/_{2s}) G m7 C9 C m7 F7(9) B^bΔ7 B^b6

Musical score for 'Př. I' in 4/4 time, Ballad Tempo. The score is written for five instruments: Trpt. (Trumpet), Alto, Tenor, Trom. (Trombone), and Bari. (Baritone). The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The chord progression is: A m7, D7(⁹/_{2s}), G m7, C9, C m7, F7(9), B^bΔ7, B^b6. The Trpt. part has a melodic line with a slur over the first two measures. The Alto and Tenor parts have similar melodic lines. The Trom. part has a bass line with a slur over the first two measures. The Bari. part has a bass line with a slur over the first two measures.

Př. Ia

A m7 D7(^{b9}/_{#5}) G m7 C9 C m7 F7(b9) B^bΔ7 B^b6

Musical score for 'Př. Ia' in 4/4 time, Ballad Tempo. The score is written for five instruments: Trpt., Alto, Tenor, Trom., and Bari. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The chord progression is: A m7, D7(^{b9}/_{#5}), G m7, C9, C m7, F7(b9), B^bΔ7, B^b6. The Trpt. part has a melodic line with a slur over the first two measures. The Alto part has a melodic line with a triplet of eighth notes in the first measure. The Tenor part has a melodic line with a triplet of eighth notes in the first measure. The Trom. part has a bass line with a triplet of eighth notes in the first measure. The Bari. part has a bass line with a slur over the first two measures.

Stejná sazba se zdobenými vnitřními hlasy.

Poznámka: Pohybovat se může více hlasů najednou, ale je třeba dát pozor na kolize a na množství.(?)

DOMÁCÍ CVIČENÍ:

A. Napiš rozprostřenou sazbu hlasů na dané harmonické schéma. Vytvoř vkusné melodické zdobení vnitřních hlasů.

Ballad

G[△]7 G[♯]dim7 A m7 A[♯]dim7 B m7 F7(b9)

Trpt.

Alto

Tenor

Trom.

Bari.

G[♯]m7 A m7 E^b13(9) D13 G7 F[♯]7 F7 E7 E^b7 D7

Trpt.

Alto

Tenor

Trom.

Bari.

POMŮCKY A PRAVIDLA

Cílem tohoto kursu bylo seznámit studenty se základními aranžérskými technikami a dát jim návody k jejich použití. Jako v kterémkoliv jiném umění, většina pravidel (zejména ta omezující) není bezpodmínečně platných. Existují především proto, aby umožnila studentům dosáhnout solidních výsledků při tvorbě aranžmá, bez nějakých pohrom. Talent, kreativita, originalita a souvislá práce jsou předpokladem úspěchu studenta. Úroveň těchto jednotlivých složek a jejich využití určuje kvalitu studentova psaní.